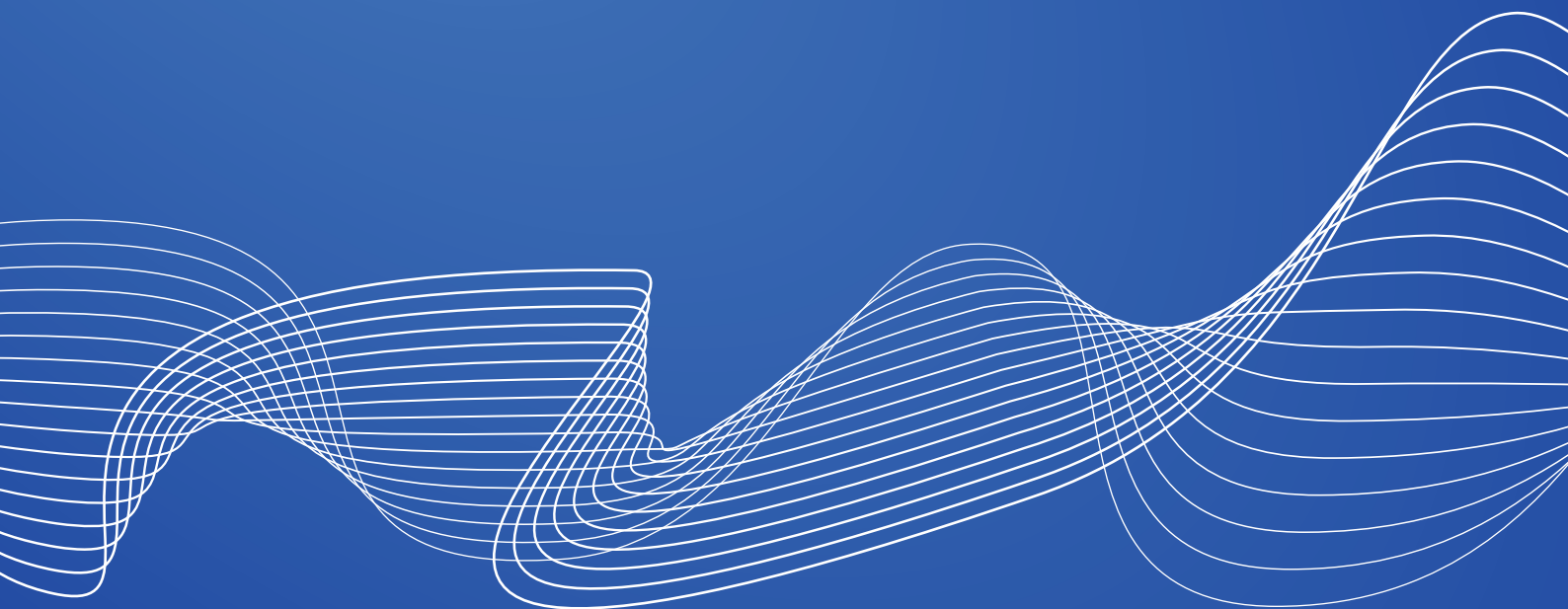

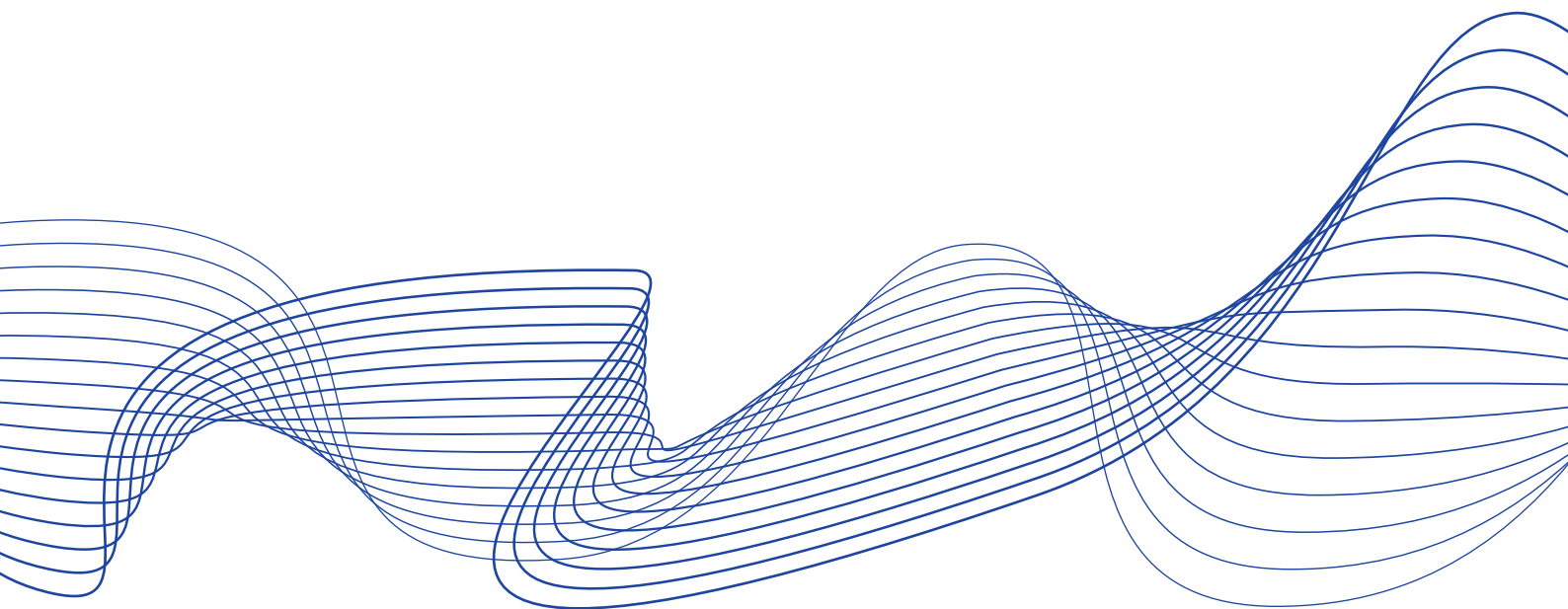
Metų ataskaita
2012

ESRV

Europos sisteminės rizikos valdyba
Europos finansų priežiūros sistema

Metų ataskaita
2012

ESRV
Europos sisteminės rizikos valdyba
Europos finansų priežiūros sistema

Turinys

Ižanginis žodis.....	4
Santrauka	5
1 skirsnis	
ES finansų sistemos sisteminė rizika	6
1.1. Pagrindinė raida nuo 2012 m. sausio mėn. iki 2013 m. balandžio mėn.	7
1.2. Makrofinansinis grįžtamasis ryšys: pagrindinis iššūkis	9
1.2.1. Ar makroekonominės perspektyvos nustojo prastėti?.....	9
1.2.2. Bankų balansų kokybės įvertinimo sunkumai	11
1.2.3. Mažų palūkanų normų aplinka.....	14
1.3. Struktūrinis pažeidžiamumas: papildomi sisteminės rizikos šaltiniai	15
1.3.1. Finansų sektoriaus dalyvių tarpusavio priklausomybė ir neigiamos įtakos plitimo rizika	15
1.3.2. Rizika, susijusi su svarbesniu PSŠ vaidmeniu.....	15
1.3.3. Viešojo sektoriaus neapibrėžtieji įsipareigojimai ir nepakankamos bankų pertvarkymo priemonės.....	16
1.3.4. Valstybės skolos priemonių pozicijos	17
1.3.5. Pinigų rinkos fondų, kaip potencialių riziką didinančių veiksnių, vaidmuo.....	18
2 skirsnis	
ESRV politikos atsakas	20
2.1. Nuo 2012 m. sausio mėn. patvirtintos rekomendacijos.....	21
2.1.1. Rekomendacija dėl kredito įstaigų finansavimo.....	21
2.1.2. Rekomendacija dėl pinigų rinkos fondų.....	24
2.1.3. Rekomendacija dėl makroprudencinės politikos tarpinių tikslų ir priemonių.....	27
2.2. Dėmesys aktualiems makroprudencijos klausimams	29
2.2.1. Ryšiai ir galimi neigiamos įtakos išplitimo kanalai ES finansų sistemoje	30
2.2.2. Šešėlinės bankininkystės sektorius / vertybinių popierių finansavimo sandoriai	33
2.2.3. ES teisės aktų projektų makroprudenciniai aspektai	37
2.3. ESRV rizikos rodiklių lentelės kūrimas	40
3 skirsnis	
Atskaitomybės ir įgyvendinimo užtikrinimas	42
3.1. ESRV kaip institucija	43
3.2. Atskaitomybė.....	44
3.3. ESRV peržiūra.....	46
3.4. Reakcijos į 2011 m. pateiktas rekomendacijas	47
3.4.1. Rekomendacijų laikymosi vertinimo metodika	47
3.4.2. Skolinimas užsienio valiutomis	48
3.4.3. Finansavimas JAV doleriais	49
3.4.4. Nacionalinių priešūros institucijų makroprudenciniai įgaliojimai.....	50
Santrumpos	51

Įžanginis žodis

*Mario Draghi
Europos sisteminės rizikos
valdybos pirmininkas*

Man malonu pristatyti Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV), nepriklausomos Europos Sąjungos (ES) įstaigos, atsakingos už finansų sistemos makroprudencinę priežiūrą, antrąją metų ataskaitą. Europos Centrinis Bankas (ECB) užtikrina sekretoriato darbą ir teikia analitinę, statistinę, logistinę ir administracinę pagalbą. Ataskaitoje tiksliai aprašomas ESRV darbas antraisiais jos veiklos metais. Tai buvo įtempto darbo metai, per kuriuos buvo siekiama ES lygmeniu sukurti patikimą makroprudencinę sistemą, nustatant ES finansų sistemoje kylančią riziką ir imantis veiksmų ją mažinti.

Ataskaitos pradžioje išsamiai apibūdinama, kaip ESRV vertina sisteminę riziką. Toliau apžvelgiamas ESRV politikos atsakas į nustatytą riziką, o pabaigoje – veiksmai, kurių ėmėsi ESRV, siekdama užtikrinti, kad šios politinės priemonės būtų įgyvendintos, ir visiška atskaitomybė. Daugiau informacijos apie ESRV ir jos veiklą pateikta ESRV interneto svetainėje (www.esrb.europa.eu).

Ataskaita parengta remiantis ESRV reglamento¹ 19 straipsniu, kuriame nustatyta, kad „ESRV pirmininkas bent kartą per metus, o plataus masto finansinių sunkumų atveju – dar dažniau, kviečiamas į kasmetinį Europos Parlamento klausymą, rengiamą kasmet teikiamos ESRV ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai progą“. 2013 m. liepos 8 d. man teks garbė viešame klausyme pristatyti šią ataskaitą Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitetui.

Frankfurtas prie Maino, 2013 m. liepos mėn.

A handwritten signature of Mario Draghi in blue ink. The signature is written in a cursive, flowing style and reads 'Mario Draghi'.

Mario Draghi
ESRV pirmininkas

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo.

ESRV tikslas – kuo anksčiau nustatyti sistemine grėsmę, nes tai leidžia imtis aktyvesnių priemonių ir apriboti nevaldomų įvykių įtaką. Antrieji ESRV veiklos metai paženklinėti įvykių, kurių įtaka ES finansų sistemos stabilumui buvo reali ir (arba) potenciali. Nors kai kurios iš šių įvykių nulėmė ciklinis pažeidžiamumas, kiti buvo susiję su struktūrinio pobūdžio grėsme, kurią ESRV įvardijo jau 2011 m.

2012 m. pagrindinę grėsmę sisteminiam stabilumui kėlė neigiamo grįžtamojo ryšio ciklai, atsirandantys dėl sąsajų tarp prastėjančios makroekonominės perspektyvos ir silpnų finansų sistemos grandžių. Šių neigiamo grįžtamojo ryšio ciklų įtaka buvo juntama visuose finansų subsektoriuose, o ypač pažeidžiamas buvo bankų sektorius. Be to, kai kurioms ES draudimo rinkoms įtaką darė ilgą laiką buvusių mažų palūkanų sąlygos. Nustatyti sisteminiam stabilumui gresiančią riziką padėjo ESRV parengta rizikos lentelė, nuo 2012 m. rugsėjo mėn. skelbiama po kiekvieno Bendrosios valdybos posėdžio.

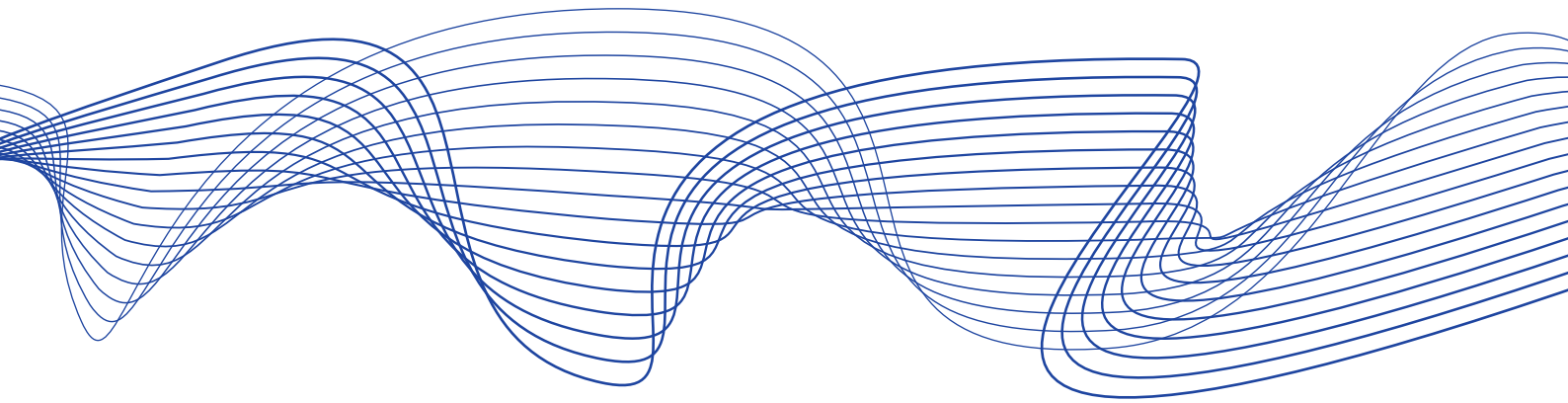
Kalbant apie struktūrinius dalykus, ESRV tiksliai nustatė keletą pažeidžiamų sričių, galinčių daryti poveikį finansiniam stabilumui. 2012 m. stebėdama riziką ESRV daugiausia dėmesio skyrė finansų sektoriaus subjektų tarpusavio sąsajų ir krizės išplitimo rizikos klausimams. ESRV vertino suplanuotas ir jau vykdomas reguliavimo reformas, o pirmiausia – darbą, atliekamą rinkos infrastruktūrų, pavyzdžiui, pagrindinių sandorio šalių, ir pertvarkymo priemonių rengimo srityse. Be to, Valdyba stebėjo finansų sektoriaus valstybės skolos vertybinių popierių poziciją. Pinigų rinkos fondų sektoriaus taikomi vertinimo metodai taip pat buvo laikomi reikšmingu sistemines rizikos šaltiniu.

ESRV vertino ES finansų struktūros pokyčius siekdama dviejų tikslų – prisidėti prie ES finansų sistemai kylančios sisteminės rizikos prevencijos ir mažinimo atsižvelgiant į tai, kad būtina palaikyti sklandų vidaus rinkos veikimą ir ekonomikos atsigavimą. Nuo 2012 m. sausio mėn. parengtos ES valstybėms narėms ir ES institucijoms skirtos rekomendacijos apėmė šias sritis: i) kredito įstaigų finansavimas, ii) pinigų rinkos fondai ir iii) makroprudencinių priemonių taikymo sistemos parengimas. Buvo toliau dirbama tokiais aktualiais makroprudencijos klausimais, kaip krizės išplitimo rizika, šešėlinė bankininkystė ir vertybinių popierių finansavimo sandoriai, taip pat rengiamų ES teisės aktų sisteminio stabilumo aspektai.

Nagrinėjamu laikotarpiu ESRV ėmėsi veiksmų atskaitomybei gerinti ir jos rekomendacijų įgyvendinimui užtikrinti svarstymų, informavimo veiklos ir sustiprinto komunikavimo būdais. Valdyba taip pat sukūrė objektyvaus ir nuoseklaus rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo sistemą. Vadovaujantis ESRV reglamentu, šiuo metu ESRV peržiūrima.

1 skirsnis

ES finansų sistemos sisteminė rizika

ES finansų sistemos sisteminė rizika

1.1. Pagrindinė raida nuo 2012 m. sausio mėn. iki 2013 m. balandžio mėn.

Nagrinėjamam laikotarpiui buvo būdingos laiko požiūriu iš dalies sutampančios ir viena su kita susijusios krizės. Daugeliu atvejų krizės prasidėjo ES valstybių narių finansų sektoriuose ir turėjo neigiamą poveikį jų ekonominiam augimui ir fiskalinėms pozicijoms. Tai dar labiau silpnino valstybių narių gebėjimą mažinti didelius viešojo sektoriaus neapibrėžtuosius įsipareigojimus, atsirandančius dėl įtampos finansų sektoriuje. Savo ruožtu mažas rinkos pasitikėjimas bankų patikimumu susilpnino jų gebėjimą teikti paskolas privačiam sektoriui, o tai dar labiau stabdė ES ekonomikos atsigavimą. Be specifinės šalių rizikos, geografiškai susiskaidęs finansinis tarpininkavimas bendrojoje finansų rinkoje ir kai kuriose euro zonos šalyse atsiradusi grįžimo prie nacionalinių valiutų rizika sukėlė mažos tikimybės didelio poveikio, t. y. ekstremalią, riziką atitinkamai ES ir euro zonai.

2012 m. pirmąjį pusmetį prastos makrofinansinės sąlygos didino riziką ES finansų sistemai. Netikrumas dėl valstybių skolų krizės raidos lėmė didelį rinkos kintamumą, o prastėjančios makroekonominės perspektyvos didino spaudimą bankų turto kokybei, pelningumui ir galimybėms pritraukti finansavimą. Šie neigiami veiksniai stiprino vienas kitą, sukurdami neigiamą grįžtamąjį ryšį, ir taip dar labiau prisidėjo prie trapios finansų rinkos būklės.

ES politikos kūrėjai reagavo į šią įtampą makrofinansinėje aplinkoje keliais būdais. Be priimto Fiskalinio susitarimo ir Susitarimo dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo, padaryta pažanga vykdant reguliavimo reformas, priimtas Europos rinkos infrastruktūros reglamentas (ERIR)², bankų ir investicinių įmonių Direktyvos dėl kapitalo poreikio³ ir Reglamento dėl kapitalo poreikio⁴ projektai. Be to, paskelbimas apie bendro priežiūros mechanizmo kūrimą, kaip pirmą žingsnį kuriant tikrą bankų sąjungą, rodė vėl padidėjusį tvirtą ryžtą stiprinti euro zoną⁵.

Nuo 2012 m. liepos mėn. finansų rinkos sąlygos ir nuotaikos pastebimai gerėjo, ypač po to, kai ECB paskelbė apie vienakrypčius pinigų politikos sandorius (VPPS). Pavyzdžiui, vyriausybės obligacijų pajamingumas, palyginti su Vokietijos „Bund“ obligacijų pajamingumu, sumažėjo (žr. 1 pav.), o kai kurios šalys, kurioms taikomos ekonominio ir finansinio koregavimo programos (Airija ir Portugalija), pirmą kartą nuo to laiko, kai paprašė pagalbos, išplatino vidutinės ir ilgalaikės trukmės vyriausybės obligacijas. Įmonių obligacijų pajamingumas sumažėjo iki

2 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų.

3 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl rizikos ribojimų pagrįstos kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/87/EB dėl finansiniam konglomeratui priklausančių kredito įstaigų, draudimo įmonių ir investicinių įmonių papildomos priežiūros.

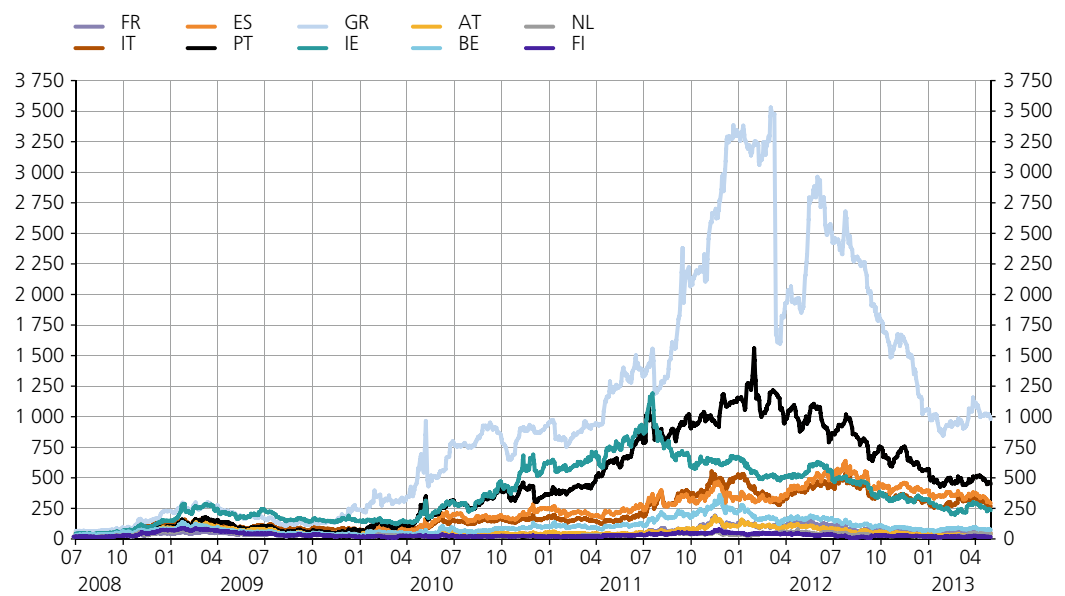
4 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl rizikos ribojimo reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms.

5 Siūlomo BPM įvertinimas pateikiamas „A contribution from the Chair and Vice-Chairs of the Advisory Scientific Committee to the discussion on the European Commission’s banking union proposals“, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 2, ESRB, October 2012 (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1210.pdf).

1 pav.

Vyriausybės obligacijų pajamingumas, palyginti su Vokietijos „Bund“ obligacijų pajamingumu

(baziniais punktais)

Šaltiniai: Bloomberg ir Reuters.

Pastaba: paveiksle palyginami kai kurių 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumo ir 10 m. Vokietijos „Bund“ obligacijų pajamingumo skirtumai.

rekordiškai žemo lygio, o akcijų rinkos kilo, finansų rinkos kintamumas mažėjo. 2013 m. pradžioje taip pat stabilizavosi sąlygos bankų finansavimo rinkose.

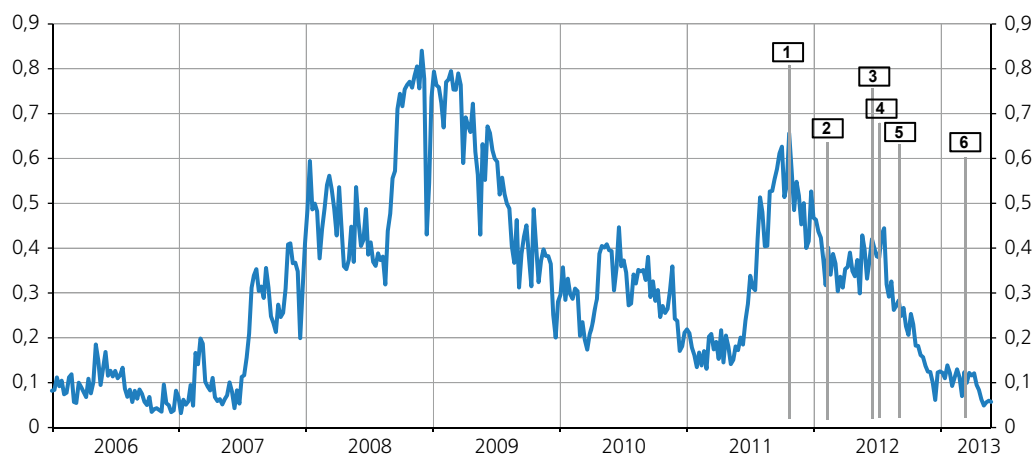
Kaip rodo sumažėję rinka pagrįsti sisteminės įtampos rodikliai, mažos tikimybės didelio poveikio rizika ES finansų sistemai reikšmingai sumažėjo dėl ryžtingų ECB veiksmų, Europos bankininkystės institucijos (EBI) rekapitalizacijos plano ir kitų priežiūros priemonių, skirtų finansų sistemos atsparumui stiprinti (žr. 2 pav.).

Tačiau dar reikia imtis priemonių norint reikšmingai sumažinti pažeidžiamumą, skatinantį pirmiau minėtą neigiamą grįžtamąjį ryšį ir keliantį didelę riziką finansiniam stabilumui. Šis pažeidžiamumas daugiausia susijęs su prastomis ekonomikos perspektyvomis, mažėjančiu, bet dar dideliu viešojo ir privačiojo sektorių įsiskolinimu ir vis dar trapiu bankų sektoriumi. Be to, finansų sistemos struktūrinis pažeidžiamumas, kaip antai didelė finansų sektoriaus dalyvių tarpusavio priklausomybė, galima informacijos asimetrija dėl PRF nominaliosios vertės, turto suvaržymo lygiai ir turto kokybės trūkumai, gali sustiprinti grįžtamojo ryšio neigiamą poveikį ir sumažinti finansų sistemos atsparumą sukrėtimams.

2013 m. pradžioje finansų rinkos ėmė vertinti bendrą Europos valstybių nemokumo riziką kaip kylančią iš dviejų atskirų elementų: i) politinio ir ekonominio netikrumo kai kuriose ES valstybėse narėse ir ii) susirūpinimo dėl neapibrėžtųjų įsipareigojimų traktavimo Kipre ir galimo rizikos išplitimo. Todėl finansų rinkos pradėjo atskirai skaičiuoti šių dviejų elementų kainą, tačiau tai neturėjo didelės įtakos bendroms teigiamoms finansų rinkų nuotaikoms.

2 pav.

Sisteminės įtampos ir konkrečių politikos įvykių sudėtinis rodiklis

- 1) 2011 m. lapkričio 13 d. – politinė krizė Italijoje
- 2) 2012 m. vasario 21 d. – Euro grupė susitaria dėl antrojo finansinės paramos Graikijai paketo
- 3) 2012 m. birželio 29 d. – Europos Vadovų Taryba įkuria Europos bankų priežiūros mechanizmą
- 4) 2012 m. liepos 26 d. – Mario Draghi kalba Londone
- 5) 2012 m. rugsėjo 6 d. – ECB paskelbia VPPS technines charakteristikas
- 6) 2013 m. kovo 25 d. – Euro grupės susitarimas dėl finansinės paramos Kipriui

Šaltiniai: Thomson Reuters ir ECB.

Pastabos: sisteminės įtampos sudėtinis rodiklis apima 15 neapdorotų, daugiausia rinka pagrįstų finansinės įtampos matų. Tai rodiklis be matavimo vienetų, apribotas pusiau atviru intervalu (0, 1). Plačiau apie tai žr. Holló D., Kremer M. and Lo Duca M. „CISS – a composite indicator of systemic stress in the financial system“, Working Paper Series, No 1426, ECB, March 2012.

1.2. Makrofinansinis grįžtamasis ryšys: pagrindinis iššūkis

Nepaisant pagerėjusių finansinių sąlygų, išskirtinė ES, o ypač euro zonos, finansų krizės savybė nagrinėjamu laikotarpiu buvo tolesnė žalinga prastėjančių makroekonominių sąlygų, mažėjančių fiskalinių įplaukų, trapias bankų sektoriaus ir visos finansų sistemos sąveika. Kaip pabrėžta toliau, ESRV padėjo nustatyti kai kuriuos pagrindinius sisteminės rizikos šaltinius ir sumažinti šią riziką teikiant rekomendacijas ir kita viešąja komunikacija.

1.2.1. Ar makroekonominės perspektyvos nustojo prastėti?

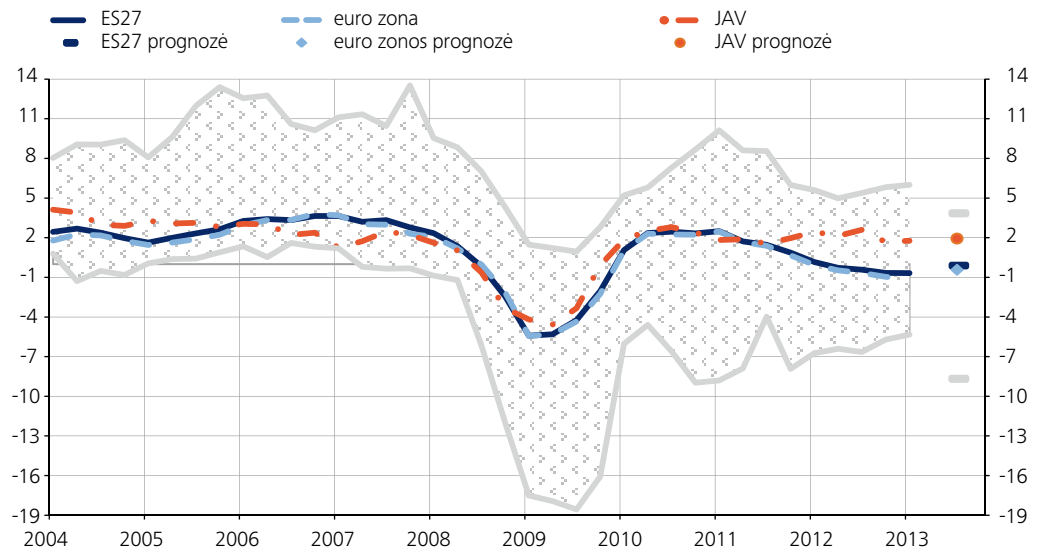
Nagrinėjamu laikotarpiu prastos makroekonominės perspektyvos, kurių lūkesčiai buvo nuolat mažinami, skatino neigiamo grįžtamojo ryšio atsiradimą (žr. 3 pav.). Mažesnis, nei tikėtasi, augimas mažino mokestines pajamas ir turėjo neigiamą poveikį valstybių narių vidutinio laikotarpio fiskalinei dinamikai.

Kartu, esant dideliame privačiojo sektoriaus įsiskolinimui (žr. 4 pav.), prastėjanti makroekonominė aplinka lėmė padidėjusį neveiksnių paskolų skaičių ir taip toliau blogino bankų balansų ir pajamų perspektyvas.

Susirūpinimas dėl bankų patikimumo dėl viešojo sektoriaus neapibrėžtųjų įsipareigojimų ir toliau buvo didelis. Ryšius tarp valstybių ir bankų dar labiau stiprino bankų turimos valstybės skolos priemonių pozicijos, ypač silpnesnėse euro zonos ekonomikose, kur bankai turėjo didesnes savo valstybių skolas priemonių pozicijas (žr. 1.3.4 skirsnį).

3 pav.

Faktinis ir prognozuojamas realiojo BVP augimas (procentais)

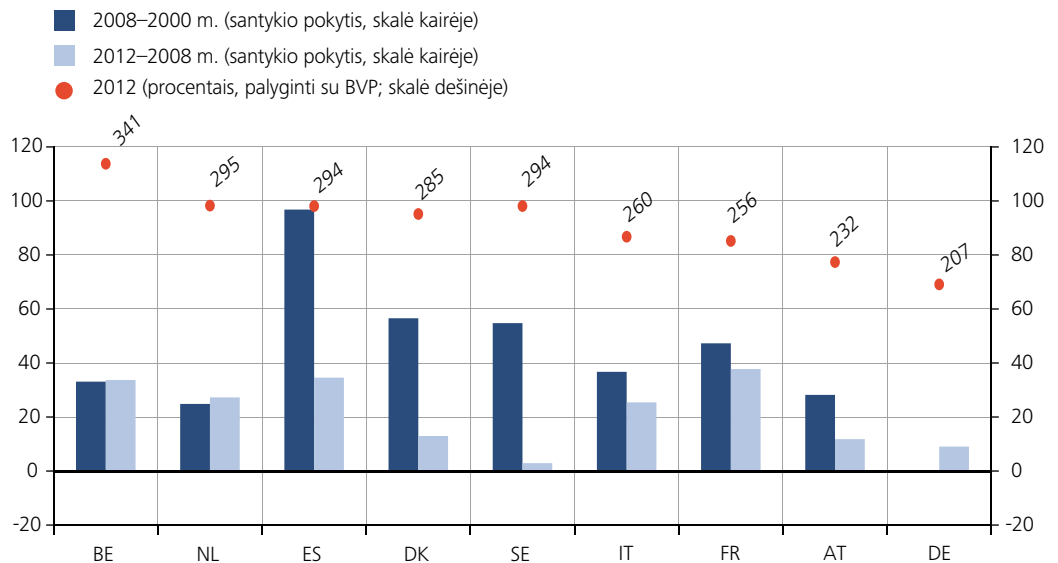
Šaltiniai: Eurostatas ir Europos Komisija (AMECO, 2013 m. pavasario prognozė).

Pastaba: subrūkšniuota sritis rodo ES valstybių narių minimalų ir maksimalų diapazoną.

Rinkų susirūpinimą dėl valstybių rizikos ir kitos likutinės kredito rizikos, susijusios su sudėtinga rinkų aplinka, tuo metu iš dalies mažino papildoma kapitalo atsarga, kurią bankai sukaupe pagal 2011 m. gruodžio mėn. EBI rekomendaciją. Tačiau šalių su per dideliais bankų sektoriais trapumą ir galimai netvarius viešojo sektoriaus neapibrėžtuosius įsipareigojimus vėliau patvirtino Kipro

4 pav.

Skolos ir BVP dinamika kai kuriose ES valstybėse narėse (2000–2012 m.)

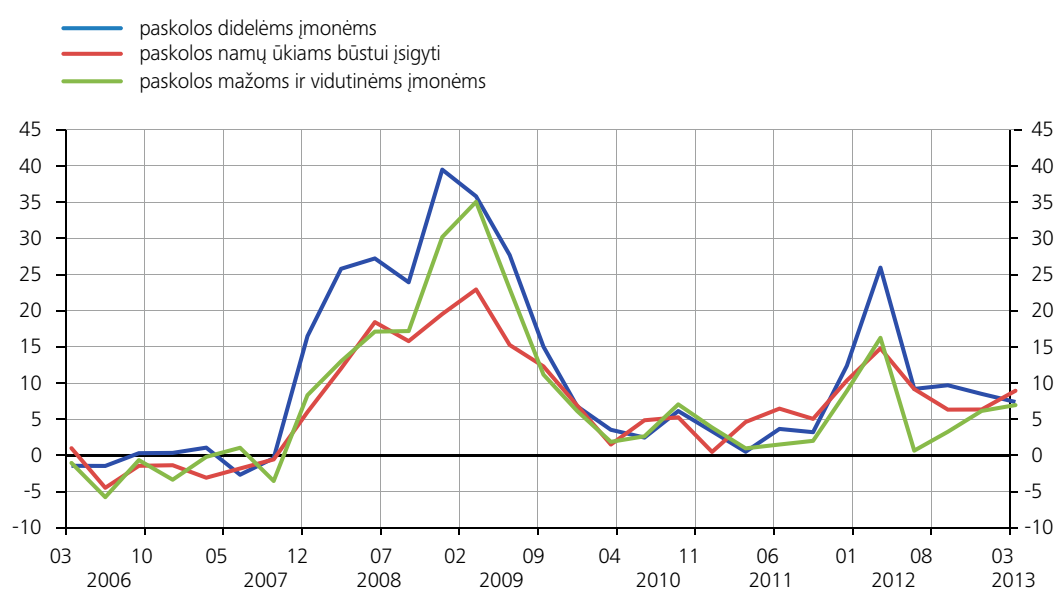

Šaltinis: Eurostatas.

Pastabos: namų ūkių, nefinansinių įmonių ir valdžios sektoriaus nekonsoliduotos skolos suma ir BVP rinkos kainomis. Nyderlandų atveju nefinansinių įmonių skola konsoliduojama grupės lygiu. Kitų šalių atveju, tokių kaip Belgija, yra dideli skirtumai tarp nefinansinių įmonių nekonsoliduotos skolos ir konsoliduotos skolos dėl paskolų grupės viduje.

5 pav.

Paskolų suteikimo sąlygų pokyčiai euro zonoje pagal sandorio šalies rūšį

Šaltinis: ECB.

Pastaba: bankų, prisidėjusių prie sąlygų sugriežtinimo per paskutinius tris mėnesius, svirtinis grynavis procentas.

atvejais, kai jis tapo ketvirtąja ES valstybe nare, paprašiusia paramos iš ES ir Tarptautinio valiutos fondo (TVF).

Dėl tolesnio bankų sektoriaus pažeidžiamumo, taip pat ir kitų priežasčių realioji ekonomika ir toliau buvo mažai kredituojama, nors atskirose šalyse teikiamų kreditų apimtis skyrėsi (žr. 5 pav.). Dėl to dar labiau mažėjo ūkio aktyvumas, o tai savo ruožtu darė tolesnį neigiamą poveikį bankų balansams. Kreditų trūkumas ypač paveikė mažas ir vidutines įmones (MVĮ), kadangi jos apskritai turi ribotas galimybes naudotis kitais finansavimo skolintomis lėšomis šaltiniais.

Be to, kaip matyti iš nevietinio finansavimo nuotėkio ir TARGET2 sistemos likučių, bankų finansavimo rinkos euro zonoje tapo vis labiau suskaidytos. Tai didino įtampos slegiamų bankų finansavimo problemas ir skatino juos dar labiau mažinti savo balansus, o tai savo ruožtu ribojo išteklius, kuriais galėjo naudotis ekonomika.

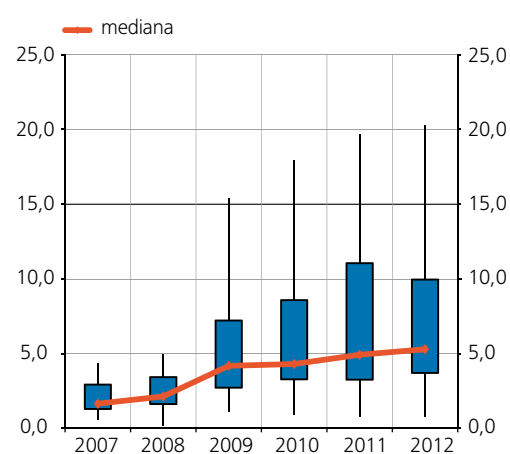
1.2.2. Bankų balansų kokybės įvertinimo sunkumai

Susirūpinimas dėl prastėjančios bankų turto kokybės ir neaiškumai dėl bankų pakantumo blogam turtui praktikos buvo dar viena neigiamo grįžtamojo ryšio susidarymo priežastis⁶. Esminiai veiksniai šiuo atžvilgiu yra sunkumai įvertinant antrinės rinkos neturintį turtą ir vertinant atidėjinių neveiksnioms paskoloms pakankamumą (žr. 6 pav.).

6 Žr. 2012 m. rugsėjo 20 d. ESRV pranešimą spaudai (<http://www.esrb.europa.eu/news/pr/2012/html/pr120920.en.html>). Bankų pakantumas reiškia, kad jie nepakankamai įvertino savo turto kokybės prastėjimą ir su tuo susijusius atidėjinių formavimo poreikius.

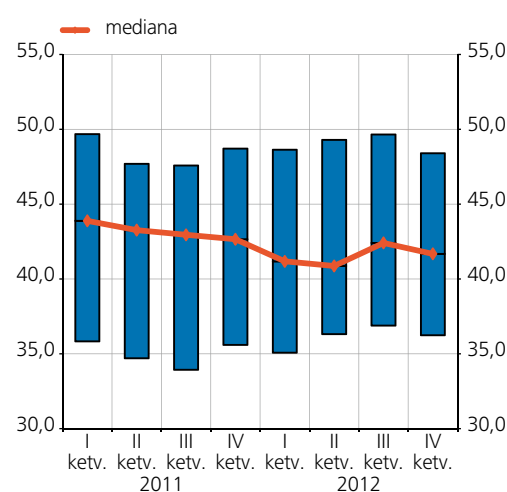
6 pav.

ES bankų neveiksnių paskolos (kairėje) ir padengimo santykis (dešinėje) (procentais)

Šaltinis: ECBS.

Pastabos: paveiksle pavaizduotas visų abejotinių ir neveiksnių paskolų pasiskirstymas ES27 šalyse (kaip visų skolos priemonių ir visų paskolų ir avansų procentas). Nėra Airijos, Liuksemburgo, Slovėnijos ir Švedijos duomenų.

Šaltinis: EBI

Pastabos: paveiksle pavaizduotas 56 didelių ES bankų imties padengimo santykio pasiskirstymas stačiakampe diagrama. Padengimo santykis yra konkrečių išmokų paskoloms ir visų nuvertėjusių paskolų santykis.

Pastebimas netikrumas dėl bankų turto kokybės ir toliau mažino jų gebėjimą pritraukti finansavimą (žr. 7 pav.) ir taip pakankamai kredituoti realiąją ekonomiką. Šis netikrumas taip pat didėjo dėl to, kad nėra standartinio neveiksnių paskolų apibrėžimo, o tai apsunkino palyginimą

7 pav.

Finansinių ir nefinansinių įmonių penkerių metų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsigėitimo sandorių palūkanų normų skirtumai (baziniais punktais)

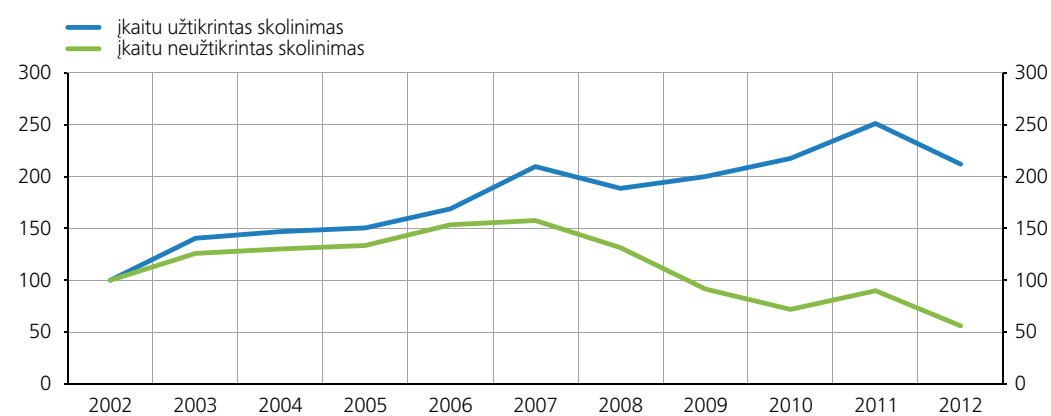

Šaltinis: JP Morgan.

8 pav.

Įkaitu užtikrinto ir įkaitu neužtikrinto skolinimosi euro zonos pinigų rinkoje pokyčiai

(indeksas: 2002 m. = 100)

Šaltinis: ECB atlikta Europos bankų imties apžvalga.

tarp įvairių šalių. Be to, išpūstų būsto kainų ženklai kai kuriose ES valstybėse narėse dar labiau didino susirūpinimą dėl bankų balansų gebėjimo atlaikyti staigų būsto kainų pasikeitimą.

Susirūpinimą dėl bankų rizikos ir jų balansų patikimumo didino išaugęs jų turto suvaržymas⁷. Vykstant aktyviam perėjimui nuo neužtikrintojo prie užtikrintojo bankų finansavimo (žr. 8 pav.), vis didesnė (bet nevisiškai aiški) bankų turto dalis buvo skiriama didėjantiems užtikrintiesiems skolos įsipareigojimams dengti.

Didesnis turto suvaržymas ne tik padarė bankų balansus sudėtingesnius, bet taip pat padidino sisteminę riziką, stiprindamas procikliškumą, kai įkaito reikalavimai didėja esant rinkos įtampai, ir apsunkindamas nemokių bankų pertvarkymą. Makroprudenciniu požiūriu didesnis bankų balansų suvaržymas buvo artimai susijęs ne tik su prastai veikiančiomis įkaitu neužtikrinto skolinimosi rinkomis, bet taip pat ir su kai kuriose šalyse pakeistų įstatymų poveikiu.

Kartu su didesniu bankų balansų suvaržymu didėjo susirūpinimas, kad bankai galėjo būti pakantūs per dideliu skaičiumi blogų paskolų, dėl to buvo uždelstas fundamentalesnių restruktūrizavimo priemonių įgyvendinimas⁸. Todėl iš pradžių koncentravęsi į netvarkingo bankų įsiskolinimo mažinimo proceso riziką, kai kurie rinkos dalyviai ir politikos kūrėjai vėliau sutelkė savo dėmesį į per didelio pakantumo keliamą riziką ir jo galimą poveikį ekonomikos atsigavimui bei neigiamo makrofinansinio grįžtamojo ryšio riziką. Kai kuriose šalyse, kur vyrauja įtampa, valdžios institucijos bandė mažinti šią riziką, nuodugniai peržiūredamos bankų turto kokybę.

ESRV taip pat prisidėjo prie rizikos, susijusios su šia raida, mažinimo. Patvirtindama viešąją rekomendaciją dėl kredito įstaigų finansavimo⁹, ESRV pakvietė geriau valdyti finansavimo

7 Turto suvaržymas reiškia, kad dalis banko turto naudojama kreditorių reikalavimams užtikrinti.

8 Pagal 2013 m. sausio mėn. EBI paskelbtą Europos bankų sistemos rizikos įvertinimą, „netikrumas dėl bankų turto kokybės ir įvertinimo kriterijų daugelyje jurisdikcijų sukuria iššūkius pritraukiant privačius investuotojus. <...> Bankų pakantumas vėluojantiems gražinti kreditus, nors ir ne universalus, yra plačiai paplitęs.“

9 2012 m. gruodžio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija ESRV/2012/2 dėl kredito įstaigų finansavimo.

riziką, atidžiau stebėti turto suvaržymą ir šiuo atžvilgiu užtikrinti rinkos skaidrumą (plačiau žr. 2.1.1 skirsnį). Be to, ESRV atkreipė dėmesį į poreikį didinti pasitikėjimą bankų balansais. Ji paskatino Europos ir nacionalines valdžios institucijas paremti patikimus bankų sektoriaus rekapitalizavimo ir restruktūrizavimo mechanizmus, užtikrinant, kad bankų turtas būtų tinkamai įvertinamas, ir skatinant didesnę rinkos skaidrumą, suderinant gaires dėl pagrindinių priemonių, kaip antai pakantumo praktika ir neveiksnių paskolos¹⁰.

1.2.3. Mažų palūkanų normų aplinka

Mažos palūkanų normos yra prastų makroekonominių perspektyvų atspindys ir ekonomikos atsigavimo palaikymo mechanizmas. Tačiau užsitęsęs mažų palūkanų normų laikotarpis gali kelti makroprudencinę riziką ir skatinti neigiamą makrofinansinį grįžtamąjį ryšį. Mažos palūkanų normos ypač mažina bankų ir kitų įstaigų maržas ir taip dar labiau blogina jų prastas pajamų perspektyvas.

Kai kurių gyvybės draudimo bendrovių ir fiksuotų išmokų pensijų fondų atveju mažos palūkanų normos lemia trapumą, susijusį su ilgesne jų įsipareigojimų trukme, palyginti su jų turtu. Tai gali turėti neigiamų padarinių jų mokumui ir pelningumui vidutiniu laikotarpiu, o atsižvelgiant į jų tarpusavio priklausomybę, taip pat ir didesnei finansų sistemos daliai. ESRV, bendradarbiaudama su Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EDPPI), pabrėžė užsitęsusio mažų palūkanų normų laikotarpio poveikį gyvybės draudimo bendrovėms ir galimą sistemine riziką didesnei finansų sistemos daliai.

Kad nagrinėjamu laikotarpiu buvo mažos ar mažėjusios palūkanų normos, matyti iš, pavyzdžiui, mažesnio nei vidutinio pajamingumo kai kuriuose kreditų įmonėms sektoriuose. Ši raida gali neatitikti pamatinių veiksnių, kaip rodo didėjanti spraga tarp tikėtino įmonių įsipareigojimų

9 pav.

Didelio pajamingumo obligacijų pajamingumas ir tikėtinas euro zonos įmonių įsipareigojimų neįvykdymo dažnis

(procentais)

Šaltiniai: Moody's KMV ir Bloomberg.

¹⁰ Daugiau informacijos apie pakantumo praktiką žr. „Forbearance, resolution and deposit insurance“, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 1, ESRB, July 2012 (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1207.pdf).

neįvykdymo dažnio ir kreditų kainų skirtumo (žr. 9 pav.). Tokioje aplinkoje staigus kainų mažėjimas gali sukelti neigiamą makrofinansinį grįžtamąjį ryšį.

1.3. Struktūrinis pažeidžiamumas: papildomi sisteminės rizikos šaltiniai

Pasaulinės finansų krizės mastas parodė, kaip svarbu spręsti struktūrinio pažeidžiamumo problemą, kad būtų mažinama sisteminė rizika ir stiprinamas finansų sistemos atsparumas sisteminiams sukrėtimams. Nagrinėjamu laikotarpiu ESRV savo pastangas sutelkė į penkias pagrindines struktūrinio pažeidžiamumo sritis: i) finansų sektoriaus dalyvių tarpusavio priklausomybės ir neigiamos rizikos plitimo riziką; ii) riziką, susijusią su svarbesniu pagrindinių sandorių šalių vaidmeniu; iii) potencialiai netvarius viešojo sektoriaus neapibrėžtuosius įsipareigojimus ir nepakankamas bankų pertvarkymo priemones; iv) valstybės skolos priemonių pozicijas ir v) pinigų rinkos fondų, kaip potencialių riziką didinančių veiksnių, vaidmenį.

1.3.1. Finansų sektoriaus dalyvių tarpusavio priklausomybė ir neigiamos įtakos plitimo rizika

Finansų sektoriaus dalyvių tarpusavio priklausomybė yra pagrindinė ESRV analitinio darbo sritis, kadangi ESRV yra įgaliota teikti išsamią rizikos visai ES finansų sistemai apžvalgą. Šiuo atžvilgiu, nagrinėjamu laikotarpiu vertindama ir stebėdama riziką, ESRV sutelkė dėmesį į tarpbankinę rinką, pabrėždama konkretų pažeidžiamumą, susijusį su kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinka (žr. 2.2.1 skirsnį).

Atsižvelgdama į Finansinio stabilumo valdybos (FSV) ir kitų tarptautinių forumų vykdomas iniciatyvas, ESRV taip pat inicijavo darbus, susijusius su vertybinių popierių finansavimo sandoriais (VPFS), kaip antai atpirkimo sandoriai ir vertybinių popierių skolinimo sandoriai. Vertybinių popierių finansavimo sandoriai leidžia tarpininkams refinansuoti ilgalaikį turtą trumpesnio laikotarpio finansavimu. Tai palengvina terminų ir likvidumo transformavimą, kuris gali būti naudingas platesnei ekonomikai ir prisideda prie kredito augimo. Tačiau terminų ir likvidumo transformavimas taip pat reiškia, kad didėja įsiskolinimas, ir rodo, kad svarbūs sisteminės rizikos šaltiniai perkeliama iš bankų sistemos į šešėlinę bankų sistemą.

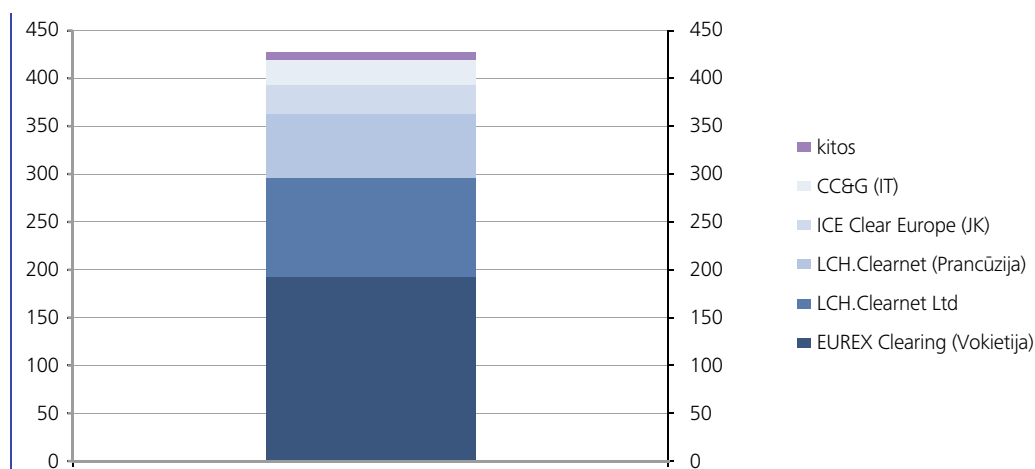
Be to, dėl atpirkimo sandorių ir vertybinių popierių skolinimo sandorių didėja finansų įstaigų tarpusavio priklausomybė, kadangi tokie sandoriai sukuria ryšius tiek tarp bankų, tiek tarp bankų sistemos ir šešėlinės bankų sistemos¹¹. Atsižvelgiant į šią riziką, svarbu, kad būtų stebima, kaip naudojami VPFS. Tačiau ESRV nustatė keletą didelių informacinių spragų, jas reikės pašalinti, kad ateityje būtų galima užtikrinti veiksmingą makroprudencinę VPFS priežiūrą.

1.3.2. Rizika, susijusi su svarbesniu PSŠ vaidmeniu

Visame pasaulyje skatinamos struktūrinės reformos sudarė sąlygas geresniam rizikos valdymui visoje finansų sistemoje. Privalomas perėjimas prie atsiskaitymo už standartizuotą ne biržos

¹¹ Daugiau informacijos apie įvairių su VPFS susijusią riziką finansiniam stabilumui ir apie stebėsenos sistemos duomenų reikalavimus žr. „Towards a monitoring framework for securities financing transactions“, Occasional Paper Series, No 2, ESRB, March 2013 (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/occasional/20130318_occasional_paper.pdf).

10 pav.
Sandorių atsiskaitymai per Europos PSŠ
(2012; trilijonai eurų)

Šaltiniai: TAB ir ECB.

Pastabos: apima vienakrypčius ir atpirkimo sandorius, finansines ir biržos prekių išvestines priemones. Duomenų apie LCH.Clearnet Ltd nėra. Mėlynai patamsintoje srityje – sandorių, už kuriuos atsiskaitė penkios didžiausios Europos PSŠ 2012 m., apimtis, o patamsintoje violetine spalva srityje – kitų PSŠ duomenys.

išvestinių finansinių priemonių sandorius per PSŠ padės sumažinti sandorio šalies riziką tarp finansų įstaigų, skatins skaidrumą iki šiol ne visai skaidriomis buvusiose ne biržos išvestinių finansinių priemonių rinkose ir leis lengviau pertvarkyti finansinių sunkumų patiriančias finansų įstaigas (žr. 10 pav.).

Tačiau dėl svarbesnio PSŠ vaidmens atsiras nauja sisteminė rizika. Dėl privalomos tarpuskaitos PSŠ taps sisteminiais finansų sistemos mazgais, o tai turės nežinomų, galbūt svarbių pasekmių. Pavyzdžiui, sisteminę riziką gali skatinti PSŠ praktikos procikliškumas, kadangi jos turi tendenciją griežtinti įkaino reikalavimus ekonomikos nuosmukio metu. Tai savo ruožtu gali lemti neigiamo grįžtamojo ryšio finansų rinkose atsiradimą ir gali paskatinti greitai ir pigiai išparduoti turtą.

Nagrinėjamu laikotarpiu ESRV teikė konsultacijas Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (EVPRI) dėl nefinansinių įmonių ne biržos išvestinių priemonių tarpuskaitos bei dėl įkaino tinkamumo PSŠ (žr. 2.2.3 skirsnį).

1.3.3. Viešojo sektoriaus neapibrėžtieji įsipareigojimai ir nepakankamos bankų pertvarkymo priemonės

Krizė Kipre atskleidė makroprudencinius iššūkius žlugus bankui tose šalyse, kuriose viešasis sektorius turi galimai netvariai didelius neapibrėžtuosius įsipareigojimus. Į tai atsižvelgdama ESRV 2013 m. kovo mėn. paskelbė palaikanti Euro grupės požiūrį, kad ypač svarbu visiškai garantuoti indėlius iki 100 000 eurų visoje ES. Ji taip pat pakvietė užtikrinti didesnę teisinį aiškumą bankų kreditoriams dėl to, kaip būtų suteikiami prioritetai jų pretenzijoms.

Vadovaujant Patariamajam moksliniam komitetui, 2012 m. ESRV išnagrinėjo patikimo finansų tarpininkų veiklos atkūrimo ir pertvarkymo režimo sukūrimo privalumus ir trūkumus¹². Šis darbas papildė Europos Komisijos pasiūlymą dėl kredito įstaigų ir investicinių bendrovių gaivinimo ir pertvarkymo sistemos¹³.

ESRV taip pat įvertino kitų finansų įstaigų, išskyrus bankus, veiklos atkūrimo ir pertvarkymo režimo privalumus ir trūkumus. Savo atsake į Europos Komisijos konsultacijas, pradėtas 2012 m. spalio mėn., ESRV palaikė tokių sistemų sukūrimą ne bankams, pavyzdžiui, PSŠ, centriniam vertybinių popierių depozitoriumams, didelėms draudimo bendrovėms, sisteminiams mokėjimų sistemoms ir galbūt kitoms finansų įstaigoms (žr. 2.2.3 skirsnį).

1.3.4. Valstybės skolos priemonių pozicijos

Neseniai patirta finansų krizė ir jos sukeltos problemos, kurios ištiko kai kurias valstybes, taip pat ir kai kurias ES valstybes nares, dar kartą patvirtino, kad valstybės skolos rizika yra padidėjusi. Tačiau skirtingose šalyse konkrečios šio padidėjimo priežastys buvo skirtingos. Kai kuriose šalyse finansų krizė dar labiau pablogino ir taip prastą fiskalinę poziciją, o kitose šalyse vyriausybės fiskalinė pozicija buvo vertinama kaip stipri iki krizės, bet jai didelį poveikį turėjo paramos teikimo savo bankams išlaidos. Nepriklausomai nuo pirminės priežasties valstybės skolos rizika įgauna savo dinamiką ir gali pasiekti tašką, kai ji prisidės prie problemų bankuose ir finansų rinkose¹⁴.

Dėl valdžios sektoriaus skolos sąsajų su finansų sistema padidėjusi valstybės skolos rizika gali smarkiai paveikti finansų įstaigas ir turėti sisteminių pasekmių. Literatūroje nurodomi keli konkretūs kanalai, per kuriuos gali atsirasti sisteminė rizika. Tačiau bendresne prasme valstybės skolos rizika yra beveik neskaidoma ir turi potencialą daryti poveikį visai banko balanso struktūrai nepriklausomai nuo bet kokio tiesioginio poveikio, susijusio su jo turima valstybės skolos priemonių pozicija. Valstybės skolos rizika gali turėti poveikį tiek banko balanso įsipareigojimų pusei, tiek turto pusei. Įsipareigojimų pusėje padidėjusi valstybės skolos rizika gali padidinti bankų finansavimo išlaidas problemų turinčiose šalyse ir apriboti jų prieigą prie rinkos. Savo ruožtu tai taip pat turėtų įtakos jų galimybėms teikti paskolas. Turto pusėje valstybės skolos rizika gali daryti poveikį makroekonominiam stabilumui¹⁵, taip darydama įtaką bankų turtui ir ribodama naujų investavimo galimybių įvairovę, o tai stiprintų neigiamą įtaką finansavimui.

Bankų ir kitų finansų įstaigų turimos valstybės skolos priemonių pozicijos galėtų suformuoti neigiamos įtakos plitimo kanalą įtampos laikais, o neigiamos įtakos plitimo riziką dar labiau sustiprinti galėtų vertės nustatymo nuostoliai (dėl kredito ir (arba) rinkos ar devalvacijos rizikos), susiję su turimomis valstybės skolos priemonėmis ir kitu vidaus turtu.

12 Daugiau žr. „Forbearance, resolution and deposit insurance“, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 1, ESRB, July 2012 (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1207.pdf).

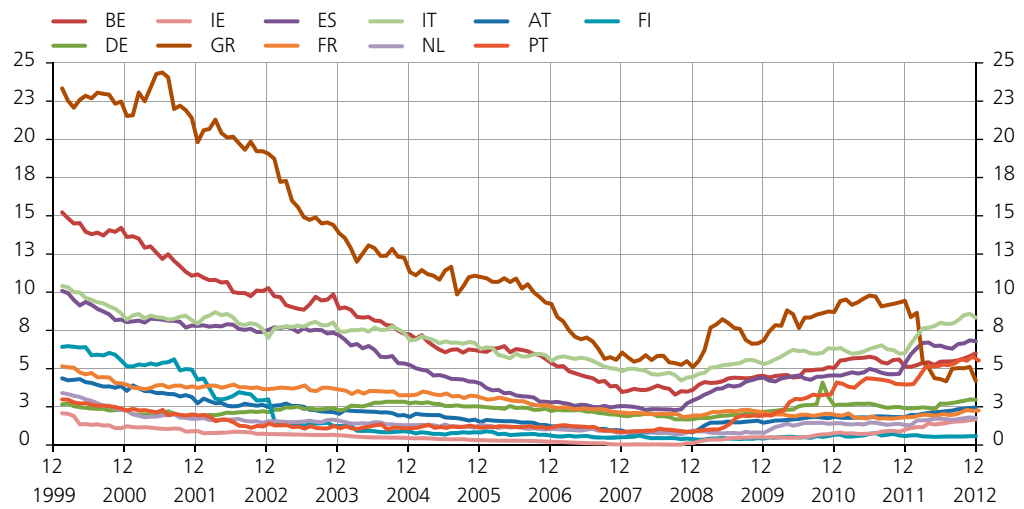
13 Žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 77/91/EEB ir 82/891/EB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB ir 2011/35/EB ir Reglamentas (EB) Nr. 1093/2010.

14 Žr. „The impact of sovereign credit risk on bank funding conditions“, *CGFS Paper*, No 43, Bank for International Settlements, Basel, July 2011.

15 Žr., pavyzdžiui, Corsetti G., Kuester K., Meier M. and Mueller G. J. „Sovereign risk, fiscal policy, and macroeconomic stability“, *Working Paper Series*, No 33, IMF, January 2012.

11 pav.

PFI turimos euro zonos valstybės skolos priemonės kai kuriose euro zonos šalyse (procentais)

Šaltinis: ECB.

Daugelyje nagrinėtų euro zonos šalių pinigų finansinių institucijų (PFI) turimų euro zonos valstybės skolos priemonių pozicija (kaip viso turto dalis) buvo gerokai didesnė ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) pradžioje nei dabar. Iki krizės PFI po truputį mažino tokias pozicijas, bet nuo 2008 m. ši bendra tendencija išnyko (žr. 11 pav.), o pozicijos kai kuriais atvejais padidėjo, kitais atvejais beveik nesikeitė.

Beveik visose nagrinėtose euro zonos šalyse reikšmingai didelę PFI turimų euro zonos valstybės skolos priemonių dalį sudarė savo valstybės skolos priemonių pozicijos. Šis polinkis į savo šalį ypač pastebimas tose šalyse, kuriose vyravo didesnė įtampa ir kuriose PFI turimų euro zonos valstybės skolos priemonių ir viso turto santykis buvo didelis ir nulemtas įvairių veiksnių.

1.3.5. Pinigų rinkos fondų, kaip potencialių riziką didinančių veiksnių, vaidmuo

Pinigų rinkos fondai yra esminis šešėlinių bankų sektoriaus komponentas. Svarbus vaidmuo, kurį jie atlieka visoje finansų sistemoje, buvo pabrėžtas tada, kai Europos skolos krizės įkarštyje JAV pinigų rinkos fondai staiga nustojo teikti Europos bankams finansavimą JAV doleriais, o tai turėjo esminę įtaką rinkos likvidumui ir bankų finansavimui. Europoje tokie pinigų rinkos fondai valdo apie 1 trilijoną eurų turto, sutelkto keliose šalyse (daugiausia Prancūzijoje, Airijoje ir Liuksemburge).

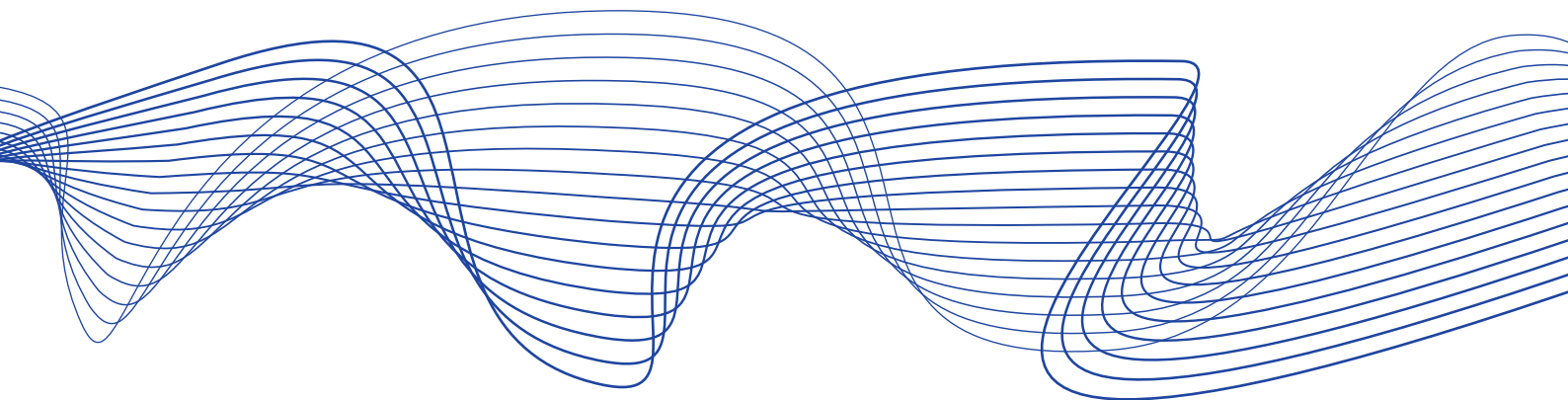
ESRV nustatė pagrindinę riziką, susijusią su nuolatinės grynosios turto vertės (NGTV) fondais, kurie taiko amortizuotas savikainos apskaitą, kad išlaikytų stabilų vienetų (akcijų) vertę ir todėl galėjo būti investuotojų vertinami kaip saugi alternatyva bankų indėliams. Tačiau įtampos rinkoje laikotarpiams pinigų rinkos fondų vienetai gali nukristi žemiau savo nominaliosios vertės, galimai sukeldami destabilizuojantį investuotojų pasitraukimą, kuris galėtų išplisti į kitus fondus ir sutrikdyti trumpalaikio finansavimo prieinamumą, ypač bankams.

ESRV prisidėjo prie pinigų rinkos fondų rizikos problemos sprendimo, 2012 m. gruodžio mėn. paskelbdama viešąją rekomendaciją¹⁶. Rekomendacijoje siūlomi Europos pinigų rinkos fondų sektoriaus struktūriniai ir reguliavimo pakeitimai, kurie išsamiau aptariami 2.1.2 skirsnyje. Konkrečiai ESRV rekomenduoja privalomai transformuoti NGTV fondus į kintamosios grynosios turto vertės (KGTV) fondus taikant pereinamąjį laikotarpį.

16 2012 m. gruodžio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija (ESRV/2012/1) dėl pinigų rinkos fondų.

2 skirsnis

ESRV politikos atsakas

ESRV politikos atsakas

2012 m. ESRV prisidėjo prie finansų sistemai kylančios rizikos prevencijos ir mažinimo, naudodamasi ESRV rizikos lentele, ji atidžiai stebėjo 1 skyriuje aptartų pagrindinių rūšių rizikos raidą ir reagavo į tikras ir galimas sistemines grėsmes.

ESRV politikos atsakas į ES finansų sistemos sąlygas, vyraujančias nuo 2012 m. sausio mėn., apėmė rekomendacijas dėl kredito įstaigų finansavimo, pinigų rinkos fondų ir makroprudencinių tikslų bei priemonių. Be to, nuolat buvo stebima ir vertinama raida kitose srityse, ypač tarpusavio priklausomybė, šešėlinė bankininkystė, vertybinių popierių finansavimo sandoriai ir būsimi ES teisės aktai.

2.1. Nuo 2012 m. sausio mėn. patvirtintos rekomendacijos

2012 m. ESRV paskelbė dvi viešąsias rekomendacijas. 2012 m. gruodžio 20 d. jas abi patvirtino Bendroji valdyba, o 2013 m. vasario mėn. jos buvo paskelbtos. Rekomendacija ESRB/2012/2¹⁷ dėl kredito įstaigų finansavimo skirta nacionalinėms priežiūros institucijoms, nacionalinėms institucijoms, turinčioms makroprudencinius įgaliojimus, ir EBI, o Rekomendacija ESRB/2012/1¹⁸ dėl pinigų rinkos fondų skirta Europos Komisijai.

2013 m. balandžio mėn. ESRV taip pat patvirtino Rekomendaciją ESRB/2013/1¹⁹ dėl makroprudencinės politikos tarpinių tikslų ir priemonių kaip Rekomendacijos ESRV/2011/3²⁰ dėl nacionalinių institucijų įgaliojimų makroprudencinės politikos srityje tęsinį. Rekomendacijos ESRV/2013/1 tikslas yra nustatyti makroprudencinės politikos tapinius tikslus ir paskatinti nacionalines institucijas imtis veiksmų siekiant sukurti makroprudencinių priemonių rinkinio teisinį pagrindą bei parengti tinkamas makroprudencines strategijas.

2.1.1. Rekomendacija dėl kredito įstaigų finansavimo

Dėl užsitęsios finansų krizės pastaraisiais metais gerokai pasikeitė bankų finansavimo struktūra. Didžiausias pokytis buvo tas, kad dėl padidėjusio investuotojų rizikos vengimo ir reguliavimo pokyčių padidėjo įkaitu užtikrinto finansavimo santykinė svarba (žr. 12 pav.). Tai sukuria sąlygas didėti įkaito paklausai palyginti lėtai augant aukštos kokybės įkaito pasiūlai tuo metu, kai bankams reikia stabilų finansavimo šaltinių, kad galėtų palaikyti skolinimą realiajai ekonomikai.

17 2012 m. gruodžio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija ESRV/2012/2 dėl kredito įstaigų finansavimo.

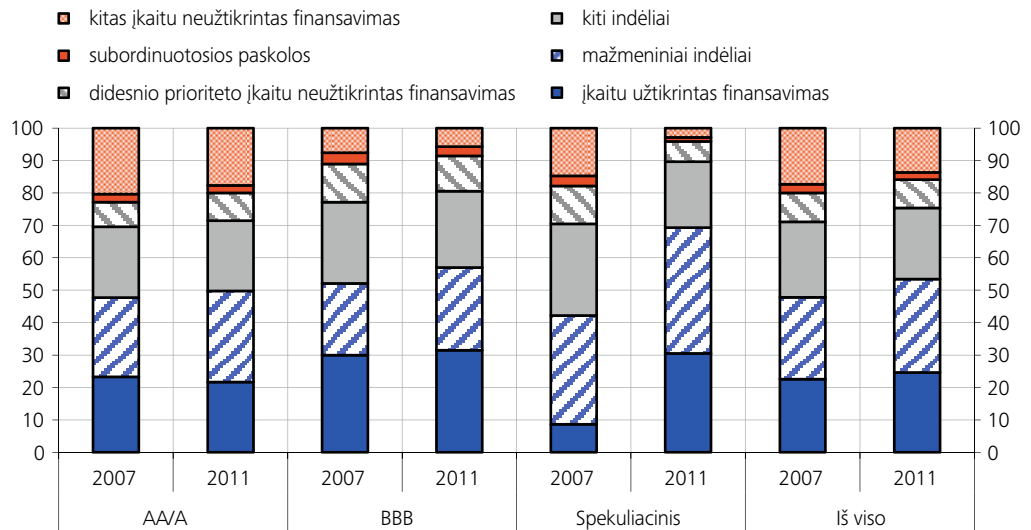
18 2012 m. gruodžio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija ESRV/2012/1 dėl pinigų rinkos fondų.

19 2013 m. balandžio 4 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija ESRV/2013/1 dėl makroprudencinės politikos tarpinių tikslų ir priemonių.

20 2011 m. gruodžio 22 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija ESRV/2011/3 dėl nacionalinių institucijų įgaliojimų makroprudencinės politikos srityje. Ši rekomendacija detaliau aptariama ESRV 2011 metų ataskaitos 3.1 skirsnyje ir 3.4.4 skirsnyje.

12 pav.

Skirtingus reitingus turinčių bankų finansavimo struktūra 2007 m. pabaigoje ir 2011 m. pabaigoje
(procentais)

Šaltiniai: ESRV apžvalga dėl turto suvaržymo ir naujoviško finansavimo ir Bloomberg.

Pastabos: imtis iš viso apima 29 bankus: 12 AAA bankų, 6 BBB bankus ir 11 bankų, turinčių spekuliacinį reitingą. Siekiant užtikrinti nuoseklų palyginimą, ta pati imtis buvo naudojama tiek 2007 m. pabaigos, tiek 2011 m. pabaigos duomenims.

Dėl valstybių skolų krizės padidėjęs netikrumas lėmė tai, kad bankai vis labiau rėmėsi centrinių bankų teikiamu finansavimu, o centriniai bankai reagavo taikydami neįprastas priemones, kaip antai ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (ITRO), ir išplėsdami tinkamo įkaito sąrašus. Bankai taip pat labiau rėmėsi klientų indėliais ir labiau dėl jų konkuravo. Be to, kai kurie bankai įvedė daugiau naujoviškų produktų, kaip antai likvidumo apsikeitimo sandoriai²¹, kad gautų finansavimą konkurencingomis kainomis.

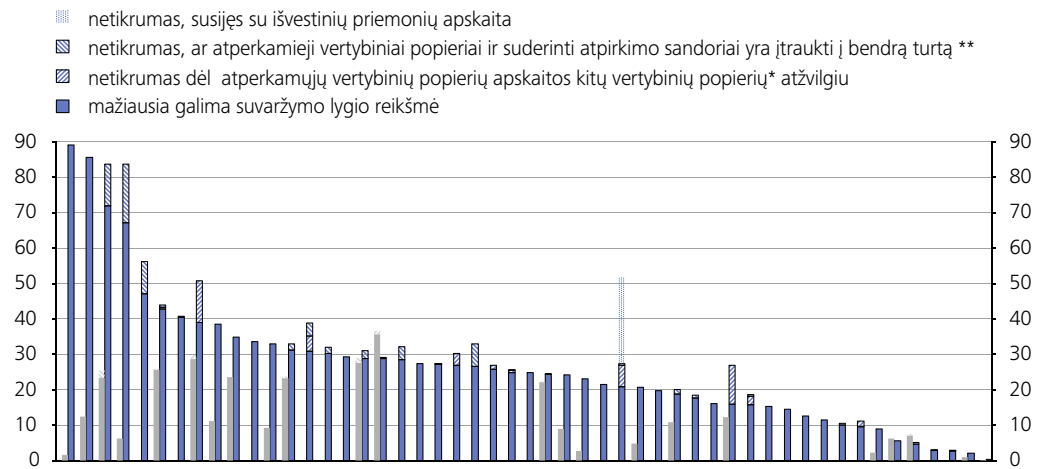
2012 m. pradžioje buvo sukurta ekspertų grupė, remiant Patariamajam techniniam komitetui (PTK). Jai nustatyta užduotis ištirti Europos bankų finansavimo šaltinių ir struktūrų raidą bei su tokia raida susijusią riziką ir pasiūlyti politikos priemones šiai rizikai mažinti.

Ekspertų grupės atliktas darbas padėjo nustatyti sisteminiu požiūriu pagrindinius rizikos šaltinius, ypač tuos, kurie susiję su per dideliu turto suvaržymu. 13 pav. pateikiami apibendrinti ekspertų grupės surinkti duomenys dėl santykinai didelės suvaržyto turto dalies imtį sudarančių bankų balansuose. Didelis turto suvaržymo lygis reiškia tolesnę kitų kreditorių, ypač indėlininkų, subordinaciją, o tai turėtų įtakos galimam indėlių garantijų fondų lėšų naudojimui. Žvelgiant plačiau, visoje sistemoje didėjantis turto suvaržymo lygis sukuria likvidumo ir finansavimo valdymo problemas ir didina procikliškumo riziką, nes esant įtampai didėja įkaito reikalavimai. Be to, bankų balansų neskaidrumas turto suvaržymo lygio atžvilgiu ateityje gali turėti neigiamą įtaką bankų prieigai prie įkaitu neužtikrintų rinkų ir apsunkinti teisingą rizikų įkainojimą, o tai gali trukdyti veiksmingai paskirstyti išteklius. Kiti sunkumai yra susiję su įstaigų, turinčių aukštą turto suvaržymo lygį, efektyviu valdymu ir priežiūra.

21 Likvidumo apsikeitimo sandoriai yra įkaitu užtikrinto skolinimo rūšis, kai skoliniojas pateikia skolininkui didelio likvidumo turtą (pavyzdžiui, grynuosius pinigus ir vyriausybės obligacijas) mainais į įkeičiamą mažiau likvidų turtą (pavyzdžiui, turtu užtikrintus vertybinius popierius). Tai vadinama likvidumo pagerinimu.

13 pav.

Suvaržytas turtas (įskaitant suderintus atpirkimo sandorius) kaip viso turto dalis 2011 m. pabaigoje ir 2007 m. pabaigoje (procentais)

Šaltinis: ESRV apžvalga dėl turto suvaržymo ir naujoviško finansavimo.

Pastabos: mėlynai patamsintoje srityje pavaizduota padėtis 2011 m. pabaigoje, o pilkai patamsintoje srityje – padėtis 2007 m. pabaigoje. 2011 m. pabaigos duomenys apima 51 banką, o 2007 m. pabaigos duomenys apima 28 bankus. Mažiausia šio intervalo vertė apskaičiuojama kaip viso suvaržyto turto dalis (sumažinta išperkamųjų vertybinių popierių suma bankuose, kur jie gali būti įtraukti į kitas padengtas obligacijas ir kitus įkaitu užtikrintus vertybinius popierius) viso turto atžvilgiu, padidinta suderintų atpirkimo sandorių suma. Vidutinė vertė (parodoma ženklų „*“ legendoje) apskaičiuojama kaip viso suvaržyto turto dalis (įskaitant suderintus atpirkimo sandorius) viso turto atžvilgiu, padidinta suderintų atpirkimo sandorių suma. Didžiausia vertė (parodoma ženklų „**“ legendoje) apskaičiuojama kaip viso suvaržyto turto dalis (įskaitant suderintus atpirkimo sandorius) viso turto atžvilgiu, kaip nurodyta apskaitoje. Tų bankų, kurių apskaitos metodas buvo aiškus iš duomenų, atžvilgiu pirmiau minėtas turto suvaržymo lygio koregavimas nebuvo atliekamas, o netikrumo intervalai yra nereikšmingi.

Naudojimas naujoviškais finansavimo produktais yra taip pat susijęs su reikšminga rizika, kadangi tokie produktai turi tendenciją būti mažiau skaidrūs, todėl juos sunkiau valdyti ir prižiūrėti. Dėl to yra didesnė bylinėjimosi ir reputacijos rizika, ypač jei produktai parduodami neprofesionaliems klientams.

Gerai diversifikuota finansavimo struktūra yra esminis dalykas užtikrinant bankų pajėgumą atlaikyti nepalankius įvykius. Tai reiškia būtinybę vengti per didelio rėmimosi individualiais finansavimo šaltiniais, ypač įkaitu užtikrintu finansavimu. Be to, reikia, kad finansų įstaigos taip pat atsižvelgtų į kitų įstaigų veiksmus, nustatydamos savo pajėgumą įgyvendinti savo finansavimo planus, ypač paremtus klientų indėliais, kurie dėl padidėjusios konkurencijos gali tapti mažiau stabiliu finansavimo šaltiniu. Jau yra įrodymų, kad kai kurie bankai naudojami mažmeninio finansavimo priemonėmis, kurios gali atrodyti panašios į indėlius, bet yra susijusios su kitokia rizika, kadangi tie produktai gali būti neįtraukti į indėlių garantijų sistemą.

Rekomendacijoje ESRV/2012/2 aptariamos trys pagrindinės politikos sritys. Pirmiausia, kalbant apie bankų finansavimo planus, nacionalinėms priežiūros institucijoms ir EBI rekomenduojama stebėti ir vertinti finansavimo ir likvidumo riziką bei finansavimo planų įvykdomumą tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu. Atsižvelgiant į tai, kad rinkos sąlygos vis dar yra sutrikdytos, institucijoms rekomenduojama įvertinti įstaigų planus mažinti jų rėmimąsi viešojo sektoriaus finansavimo šaltiniais. Joms patariama atkreipti ypatingą dėmesį į naudojamą naujoviškas priemones, kurios gali kelti sisteminę riziką, ir įvertinti riziką, kurią kelia neprofesionaliems klientams parduodamos neužtikrintos, į indėlius panašios priemonės, bei neigiamą įtaką, kurią jos gali turėti tradiciniams indėliams.

Antra, kalbant apie turto suvaržymą, pasiūlymų dėl susijusios rizikos valdymo pradinis taškas yra mažinti šią riziką sukuriant išsamią strategiją. Trumpuoju laikotarpiu siūloma, kad būtų dedamos suderintos pastangos toliau tobulinti kredito įstaigų suvaržyto turto likvidumo ir finansavimo rizikų valdymą. Taip pat rekomenduojama, kad priežiūros institucijos būtų nuoseklesnės, stebėdamos ir vertindamos suvaržymo lygius, pokyčius ir rūšis bei nepalankiausių sąlygų įvykių poveikį turto suvaržymui. Siekiant palengvinti rizikos, susijusios su turto suvaržymu, kainos nustatymą, rekomenduojama didinti rinkos skaidrumą. Tačiau svarbu, kad bet kokio skaidrumo padidinimo atveju nebūtų atskleidžiamas naudojimas centrinio banko operacijomis.

Trečia, kalbant apie padengtas obligacijas, rekomenduojama, kad nacionalinės priežiūros institucijos skatintų įgyvendinti padengtų obligacijų naudojimo geriausių praktiką. Atsižvelgiant į svarbą, kurią padengtos obligacijos įgijo bankų finansavimo struktūrose, buvo nustatytos kelios rizikos, susijusios su teisiniu neapibrėžtumu kai kuriose ES valstybėse narėse ir skirtinga informacijos atskleidimo praktika. Rekomenduojama, kad pirmiausia EBI koordinuotų nacionalines pastangas skatinti geriausios praktikos taikymą šiuo atžvilgiu. EBI turėtų apsvarstyti, ar jai būtų tinkama pasinaudoti savo galiomis tokiai geriausiai praktikai įgyvendinti, ar šį klausimą reikėtų perduoti Europos Komisijai, kad ši imtųsi tolesnių veiksmų. Antras rekomenduojamas EBI žingsnis būtų apsvarstyti, ar yra kitų finansinių priemonių, be padengtų obligacijų, kurios suvaržo turtą ir kurias dėl to reikėtų traktuoti panašiai.

Be to, be pateikiamų oficialių rekomendacijų skatinti kitas finansavimo rinkas, rekomendacijos priėmimo ESRV atkreipė dėmesį į kai kurias privačias iniciatyvas, kaip antai pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtų obligacijų žymėjimas, kadangi šios iniciatyvos gali padėti atkurti pasitikėjimą kai kuriais finansiniais produktais.

EBI buvo paprašyta informuoti ESRV ir ES Tarybą apie veiksmus, kurių imtasi reaguojant į šią rekomendaciją, arba pateikti tinkamą neveikimo pagrindą iki konkrečių terminų nuo 2013 m. gruodžio 31 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d. Atitinkamas terminas nacionalinėms priežiūros institucijoms yra nuo 2013 m. gruodžio 31 d. iki 2015 m. rugsėjo 30 d.

2.1.2. Rekomendacija dėl pinigų rinkos fondų

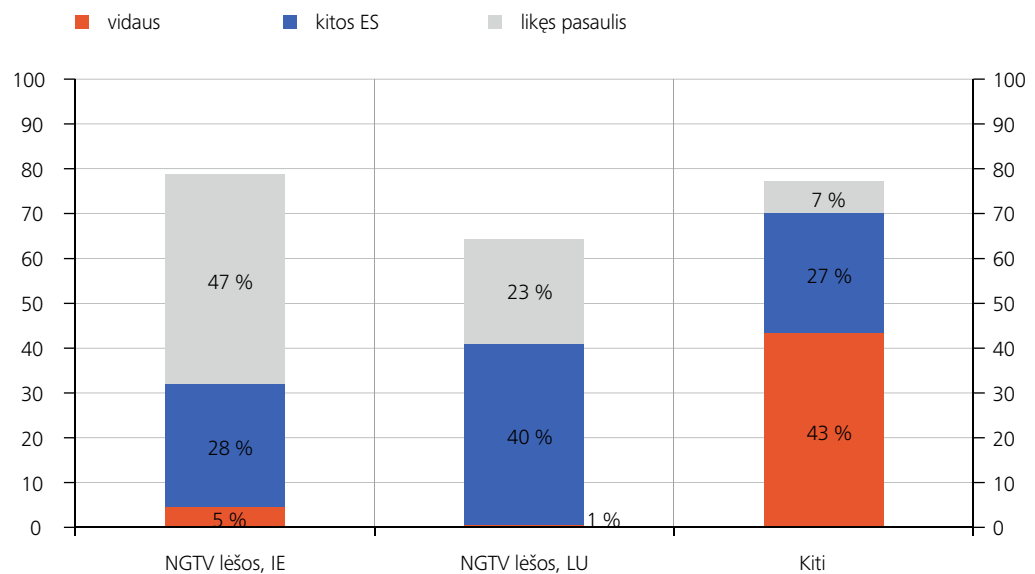
Kaip parodė įvykiai 2008 m. žlugus *Lehman Brothers*, pinigų rinkos fondai – kaip pagrindinis šešėlinio bankų sektoriaus komponentas – gali būti ne tik rizikos šaltinis, bet ir veikti kaip rizikos plitimo visoje finansų sistemoje kanalas. Kaip ir bankai, jie atlieka terminų ir likvidumo transformavimo funkcijas ir gali būti investuotojų vertinami kaip alternatyva bankų indėliams.

Tačiau, nors pinigų rinkos fondams taikomas vertybinių popierių reguliavimas, jiems nėra taikomi bankų reguliavimo reikalavimai, todėl kai kuriais atvejais jie gali būti ypač jautrūs destabilizuojančiam investuotojų pasitraukimui. Taigi jie gali tapti reikšmingos sisteminės rizikos šaltiniu. Kita su pinigų rinkos fondais susijusi rizika yra pinigų rinkos fondų finansuojančios trečiosios šalies (dažnai banko) galima ir savo nuožiūra teikiama parama. Su pinigų rinkos fondais susijusiai rizikai mažinti jau pradėtos įvairios tarptautinės ir Europos reguliavimo iniciatyvos.

Šiuo tikslu 2012 m. viduryje buvo sukurta PTK ekspertų grupė. Jai nustatyta užduotis makroprudenciniu aspektu išnagrinėti, kaip ES įgyvendinamos 2012 m. spalio mėn. Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos (TVPKO) pateiktos politikos rekomendacijos dėl pinigų

14 pav.

Pinigų rinkos fondų investicijos PFI (procentais)

Šaltinis: ESRV tyrimas.

Pastabos: „kiti“ apima Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Ispanijos fondus, taip pat Airijos ir Liuksemburgo KGTV fondus. Apimtis yra 100 % ESRV tyrimo atveju ir apie 70 % viso ES pinigų rinkos fondų valdomo turto.

rinkos fondų, ypač atsižvelgiant į Europos Komisijos pasiūlymą dėl kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektų (KIPVPS), tarp kurių yra ir pinigų rinkos fondai, reformos.

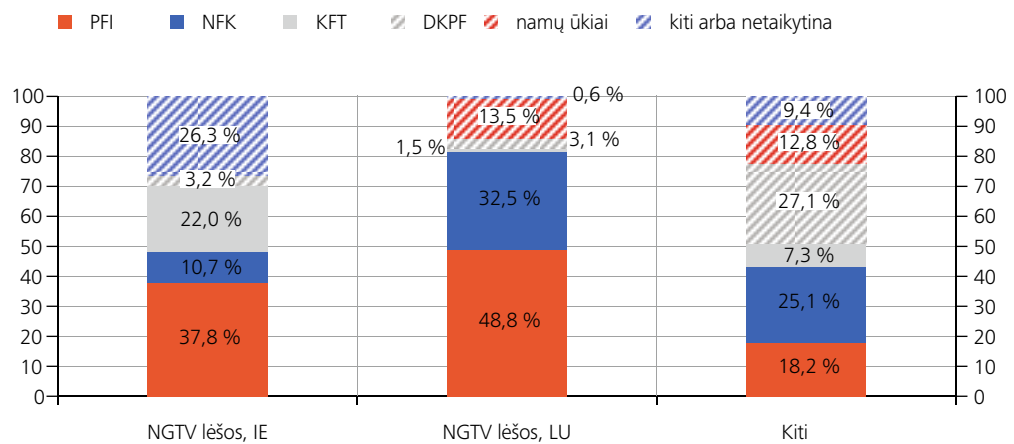
Siekdama įvertinti galimą TVPKO rekomendacijų poveikį, ekspertų grupė parengė išsamią Europos pinigų rinkos fondų sektoriaus apžvalgą, pagrįstą, tarp kitko, ir specialiai šiam tikslui surinktais duomenimis. Iš surinktų duomenų matyti, kad Europoje pinigų rinkos fondai valdo turto už maždaug 1 trln. eurų, o trijų valstybių (Prancūzija, Airija ir Liuksemburgas) bendrai turima turto dalis sudaro 95 % viso pinigų rinkos fondų turto.

Pinigų rinkos fondai vaidina svarbų vaidmenį Europos pinigų rinkose ir vertinama, kad jie turi apie 25 % visų euro zonoje išleistų trumpalaikių vertybinių popierių. Apie 75 % jų pozicijų tenka PFI, kurios priima indėlius, kad galėtų teikti kreditus ir (arba) daryti investicijas į vertybinius popierius (žr. 14 pav.). Pačios PFI yra didžiausios investuotojos į pinigų rinkos fondus, jų investicijos sudaro daugiau kaip 30 % viso pinigų rinkos fondų turto (žr. 15 pav.). Pinigų rinkos fondų ir likusios finansų sistemos tarpusavio priklausomybę dar labiau stiprina fondų ryšiai su savo finansuotojais, kurie dažnai būna bankai.

Šiek tiek daugiau nei 40 % sektoriaus valdomo turto investavo NGTV fondai, kurie siekia išlaikyti nekintančią nominaliąją vertę. Tokie fondai yra gerokai didesni, turi konservatyvesnį rizikos profilį, trumpesnius turto išpirkimo terminus, aukštesnius likvidumo lygius ir didesnę ne ES investuotojų skaičių, palyginti su KGTV fondais. Pagal surinktus duomenis, per paskutinius penkerius metus apie 27 % į tyrimą įtrauktų NGTV fondų turto nominalioji vertė skyrėsi nuo rinkos vertės daugiau kaip 10 bazinių punktų.

15 pav.

Pinigų rinkos fondų investuotojų išskaidymas pagal sektorių (procentais)

Šaltinis: ESRV tyrimas.

Pastabos: „kiti“ apima Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Ispanijos fondus, taip pat Airijos ir Liuksemburgo KGTV fondus. Apimtis yra 100 % ESRV tyrimo atveju ir apie 70 % viso ES pinigų rinkos fondų valdomo turto.

Rekomendacija dėl pinigų rinkos fondų apima keturias konkrečias sritis. Pirmiausia, kalbant apie privalomą transformavimą į KGTV fondus, pinigų rinkos fondai privalo turėti kintamą grynąją turto vertę, nes tai pagerintų jų investavimo produktų savybes ir sumažintų į bankų indėlius panašių produktų naudojimą. Tai taip pat sumažintų investuotojų pasitraukimo tikimybę, padidintų kainų skaidrumą ir sumažintų tarpusavio priklausomybę finansų sistemoje. Be to, reikalaujama, kad pinigų rinkos fondai bendrai taikytų tikrosios vertės nustatymą, o amortizuotos savikainos apskaita naudotųsi tik kai kuriomis iš anksto nustatytomis aplinkybėmis.

Antra, rekomenduojama griežtinti likvidumo reikalavimus, reikalaujant, kad pinigų rinkos fondai turėtų aiškias minimalias dienos ir savaitės likvidinio turto sumas. Be to, turi būti didinama fondų valdytojų atsakomybė už likvidumo rizikos stebėjimą. Galiausiai, nacionalinės priežiūros institucijos ir fondų valdytojai turėtų turėti veiksmingas priemones, pavyzdžiui, laikino išpirkimo sustabdymo, kurios leistų spręsti suvaržyto likvidumo problemas tuo metu, kai vyrauja įtampa tiek dėl su fondais susijusių įvykių, tiek dėl visos rinkos raidos.

Trečia, kalbant apie informacijos atskleidimą visuomenei, rekomenduojama, kad pinigų rinkos fondų rinkodaros medžiagoje investuotojai būtų informuojami apie kapitalo garantijų nebuvimą ir nuostolių galimybę. Turi būti draudžiama bet kokia vieša informacija, sukurianti finansuotojų paramos ar tokios paramos galimybės įspūdį, nebent tokia parama yra tvirtas finansuotojo įsipareigojimas, ir šiuo atveju ji turi būti pripažįstama finansuotojo apskaitoje ir rizikos ribojimo reikalavimuose. Taip pat rekomenduojama, kad pinigų rinkos fondai atskleistų savo vertės nustatymo būdus, ypač naudojant amortizuotos savikainos apskaitą, ir pateiktą informaciją apie įtampas metu taikomas išpirkimo ir pasirašymo sustabdymo procedūras.

Ketvirta, kalbant apie atskaitomybę ir dalijimąsi informacija, rekomendacijoje reikalaujama, kad kompetentingai nacionalinei priežiūros institucijai būtų pranešta apie visus finansuotojo paramos atvejus, o ši turėtų pasidalyti šia informacija su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis ir Europos

institucijomis. Be to, turi būti toliau tobulinama ir vienodinama pinigų rinkos fondų reguliari atskaitomybė.

2.1.3. Rekomendacija dėl makroprudencinės politikos tarpinių tikslų ir priemonių

Per pasaulinę finansų krizę paaiškėjo, kokia didžiulė yra finansinio nestabilumo kaina tiek ekonominiu, tiek fiskaliniu požiūriu. Todėl politikos kūrėjai makroprudencinę politiką įvardijo kaip vieną iš esminių priemonių, reikalingų dabartinei institucinei ir reguliavimo sistemai, kuri palaiko rinkas, reformuoti.

ESRV pripažino, kad norint efektyviai vykdyti makroprudencinę priežiūrą, svarbu sukurti gerai apibrėžtą politiką. Ji taip pat atkreipė dėmesį į sunkumus, kylančius dėl glaudžios finansinės sistemos dalyvių tarpusavio priklausomybės ir bendro visos ES taisyklių rinkinio, nes ekonominių ir finansinių ciklų pobūdis vis dar daugiausia priklauso nuo konkrečios šalies. Atsižvelgdama į tai, ESRV 2012 m. sausio mėn. paskelbė Rekomendaciją ESRV/2011/3, į kurią reaguojant visoje ES imta steigti nacionalines makroprudencinę priežiūrą vykdančias institucijas (žr. 3.4.4 skirsnį). Be to, 2012 m. kovo mėn. ESRV paskelbė savo požiūrį į makroprudencinės politikos principus ES teisės aktuose dėl bankų sektoriaus, taip svariai prisidedama prie diskusijos reguliavimo klausimais²².

Tęsdama darbą pirmiau minėtose srityse, ESRV tęsė savo darbą, susijusį su makroprudenciniais tikslais ir priemonėmis, t. y. ta politikos sritimi, apie kurią intensyviai diskutuojama ES ir pasauliniu lygiu. Nors CRD IV/CRR (ir sistemoje „Bazelis III“) nustatytas bendras makroprudencinių priemonių rinkinys, kuriuo gali naudotis nacionalinės priežiūros institucijos, ESRV padarė išvadą, kad vis dar reikia išsamios sistemos, susiejančios makroprudencinės politikos galutinį tikslą su tarpiniais tikslais ir šių tarpinių tikslų įvykdymo priemonėmis. Todėl ESRV nustatė penkis tarpinius tikslus makroprudencinės politikos galutiniam tikslui pasiekti. Šie tarpiniai tikslai sudarys pagrindą priemonėms pasirinkti ir nacionalinių priežiūros institucijų atskaitomybei.

Pirmas tarpinis tikslas yra susijęs su per didelio kredito augimo ir sverto ES finansų sistemoje mažinimu ir prevencija. Tai apima per didelės prisiimamos rizikos ekonominio pakilimo metu, dėl kurios kyla veiklos finansų sistemos viduje lygis, mažinimą griežtinant kapitalo ir įkaito reikalavimus. Pakilimo metu sukurtos atsargos galėtų būti panaudotos nuostoliams padengti nuosmukio metu, taip sumažėtų įsiskolinimo mažinimo poreikis ir būtų išvengta masinio indėlių atsiėmimo, o kartu ir toliau būtų teikiami kreditai ir taip palaikomas ekonomikos augimas.

Antras tarpinis tikslas yra susijęs su finansų sistemos atsparumo palaikymu, vengiant per didelių terminų ir likvidumo neatitikimų ir juos mažinant. Pripažįstant, kad terminų transformacija yra finansinio tarpininkavimo pagrindas, per didelio terminų neatitikimo lygio problemą galima spręsti reikalaujant, kad bankai stabiliai finansuotų savo nelikvidųjį turtą ir turėtų aukštos kokybės likvidųjį turtą kintamų, trumpalaikių lėšų refinansavimui užtikrinti. Tai galėtų apsaugoti bankus nuo rinkos nelikvidumo ir susijusio spaudimo parduoti turtą mažomis kainomis bei nuo indėlininkų ir kitų finansų įstaigų indėlių atsiėmimo.

22 Žr. 2012 m. balandžio 2 d. ESRV pranešimą spaudai „Principles for macro-prudential policies in EU legislation on the banking sector“ (<http://www.esrb.europa.eu/news/pr/2012/html/pr120402.en.html>).

Trečias tarpinis tikslas yra susijęs su per didelių tiesioginių ir netiesioginių pozicijų ribojimu, tai ypač svarbu kalbant apie pozicijas finansų sektoriaus viduje. Tai galima pasiekti nustatant konkrečių finansų sektorių ir sandorių šalių (grupių) maksimalių pozicijų lygius arba įdiegiant saugiklius, kaip antai PSS, padedančius sumažinti domino efektą, kurį gali sukelti netikėtas įsipareigojimų neįvykdymas ir bendros pozicijos tarp finansų įstaigų.

Ketvirtas tarpinis tikslas yra riboti iškraipytų iniciatyvų sisteminį poveikį, siekiant sumažinti moralinę riziką. Tam reikia padidinti sistemiškai svarbių finansų įstaigų patikimumą, kartu išvengiant numanomos vyriausybės garantijos neigiamo poveikio. Moralinei rizikai mažinti taip pat būtini patikimi susitarimai dėl tvarkingo likvidavimo ir pertvarkymo.

Penktas ir paskutinis tarpinis tikslas yra didinti finansų rinkos infrastruktūrų atsparumą. Šio tikslo siekiama i) mažinant šalutinius poveikius finansų sistemos infrastruktūroje ir ii) koreguojant moralinės rizikos poveikį, kuris gali atsirasti dėl institucinės sandaros. Tai gali apimti teises sistemas, kredito reitingų agentūras, indėlių garantijų sistemas ir rinkos praktiką.

Atsižvelgdama į pirmiau minėtus tarpinius tikslus, ESRV nustatė preliminarų 15 makroprudencinių priemonių rinkinį (žr. 1 lentelę). Šios priemonės buvo atrinktos atsižvelgiant į tris aspektus: i) efektyvumą, t. y. jų tinkamumą sprendžiant rinkos problemas ir siekiant tarpinių ir galutinių tikslų; ii) veiksmingumą, t. y. jų tinkamumą siekiant įvykdyti tikslus minimaliomis sąnaudomis, ir iii) įvykdomumą, t. y. jų tinkamumą patenkinti poreikį nedelsiant pateikti nacionalinėms priežiūros institucijoms makroprudencinių priemonių rinkinį, vidutiniu laikotarpiu tęsiant darbus dėl papildomų ar naujų priemonių. Priemonių rinkinys laikui bėgant bus pritaikomas pagal poreikius, o nacionalinės priežiūros institucijos galės pridėti naujas priemones, atitinkančias jų nacionalinius poreikius. Kaip minėta pirmiau, CRD IV/CRR bus nustatytas tam tikras suderintas ES priemonių rinkinys, taip pat koordinavimo mechanizmas, kurį bus galima naudoti nacionaliniu lygiu. Kalbant apie nuoseklaus makroprudencinių priemonių rinkinio rengimą ES lygiu, pasakytina, kad ESRV dirbs kartu su ECB ir kompetentingomis nacionalinėmis priežiūros institucijomis, taip pat su Europos priežiūros institucijomis ir kitais ESRV nariais, kuriant BPM.

ESRV taip pat išanalizavo, koks būtų tinkamas ES priemonių rinkinio suderinimo lygis, atsižvelgusi į du pagrindinius veiksnius: i) poreikį sukurti bendrą požiūrį į makroprudencinę politiką ir jos koordinavimą ir ii) poreikį įvertinti konkrečioms šalims būdingus finansinius ciklus ir finansų sistemų struktūros skirtumus.

Siekdama riboti iškraipytų iniciatyvų sisteminį poveikį, ESRV dirbo veiklos atkūrimo ir pertvarkymo planų ir indėlių garantijų sistemų srityje. Ji padarė išvadą, kad finansų sistemos patikimam funkcionavimui užtikrinti būtina, kad makroprudencinę priežiūrą vykdančios institucijos konsultuotųsi dėl savo atitinkamų veiklos atkūrimo ir pertvarkymo planų ir indėlių garantijų sistemų kūrimo ir įgyvendinimo.

Pirmiau minėto ESRV atlikto analitinio darbo makroprudencinių priemonių srityje rezultatas – 2013 m. balandžio mėn. paskelbta Rekomendacija ESRV/2013/1. Rekomendacijoje ES valstybėms narėms patariama sukurti priemonių rinkinį, kuris leistų nacionalinėms priežiūros institucijoms pasiekti galutinius ir tarpinius makroprudencinės politikos tikslus. Taip pat rekomenduojama, kad nacionalinės priežiūros institucijos toliau dėtų pastangas siekdamos užtikrinti makroprudencinės politikos įgyvendinimą, taikydamos makroprudencinių priemonių

1 lentelė

Preliminarus makroprudencinių priemonių rinkinys

1. Per didelio kredito augimo ir svarto prevencija ir mažinimas

- Anticiklinė kapitalo atsarga
- Kapitalo reikalavimai kiekvienam sektoriui (taip pat ir finansų sistemos viduje)
- Makroprudencinis finansinio svarto koeficientas
- Kredito sumos ir įkeisto turto vertės santykio reikalavimai
- Kredito sumos ir pajamų / skolos (aptarnavimo) ir pajamų santykio reikalavimai

2. Per didelio terminų ir likvidumo neatitikimo prevencija ir mažinimas

- Makroprudencinis koregavimas pagal likvidumo rodiklį (pavyzdžiui, padengimo likvidžiuoju turtu rodiklį)
- Makroprudenciniai finansavimo šaltinių apribojimai (pavyzdžiui, grynasis stabilaus finansavimo rodiklis)
- Makroprudencinis nesvertinis mažiau stabilaus finansavimo limitas (pavyzdžiui, paskolų ir indėlių santykis)
- Privalomojo įnašo ir iš rinkos vertės išskaitomos dalies reikalavimai

3. Tiesioginių ir netiesioginių pozicijų ribojimas

- Didelių pozicijų apribojimai
- PSŠ vykdomos tarpuskaitos reikalavimai

4. Iškraipytų iniciatyvų sisteminio poveikio ribojimas, siekiant sumažinti moralinę riziką

- Sistemiskai svarbių finansų įstaigų kapitalo pridėtiniai mokesčiai

5. Finansinių infrastruktūrų atsparumo didinimas

- Privalomojo įnašo ir iš rinkos vertės išskaitomos dalies reikalavimai PSŠ tarpuskaitai
- Didesni informacijos atskleidimo reikalavimai
- Struktūrinė sisteminės rizikos atsarga

aktyvavimo sistemą, kuri taip pat galėtų padėti įvykdyti skaidrumo ir atskaitomybės reikalavimus. Galiausiai, nors rekomendacijoje pabrėžiamas reikšmingas skaičius teigiamų makroprudencinės politikos išplitimo į kitas šalis poveikių, nacionalinėms priežiūros institucijoms patariama įvertinti teigiamų ir neigiamų išplitimo į kitas šalis poveikių grynojo poveikio reikšmingumą. Tuo atveju, kai tikimasi, kad priemonės turės reikšmingą tarpvalstybinį poveikį kitoms valstybėms narėms ar bendrajai rinkai, rekomenduojama, kad nacionalinės priežiūros institucijos informuotų ESRV prieš pradėdamos jas taikyti nacionaliniu lygiu.

2.2. Dėmesys aktualiems makroprudencijos klausimams

Be rekomendacijų pateikimo, ESRV taip pat vykdė kitų sisteminės rizikos struktūrinių šaltinių tyrimą ir įvertinimą. Šiame skyriuje pristatomi darbo rezultatai tose srityse, kurios visų pirma susijusios su tarpusavio priklausomybe, šešėliniu bankų sektoriumi, vertybinių popierių finansavimo sandoriais ir ES teisės aktų projektų makroprudenciniais aspektais.

2.2.1. Ryšiai ir galimi neigiamos įtakos išplitimo kanalai ES finansų sistemoje

Tarpusavio priklausomybė yra esminis sisteminės rizikos komponentas ir yra pagrindinė ESRV darbo sritis nuo pat jos veiklos pradžios. Bendradarbiaudama su EVPRI, 2012 m. ESRV padarė reikšmingą pažangą įvertindama tarpusavio priklausomybę ES finansų sistemoje – ji išsamiai išnagrinėjo tarpbankinę rinką ir kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsaugos sandorių rinką.

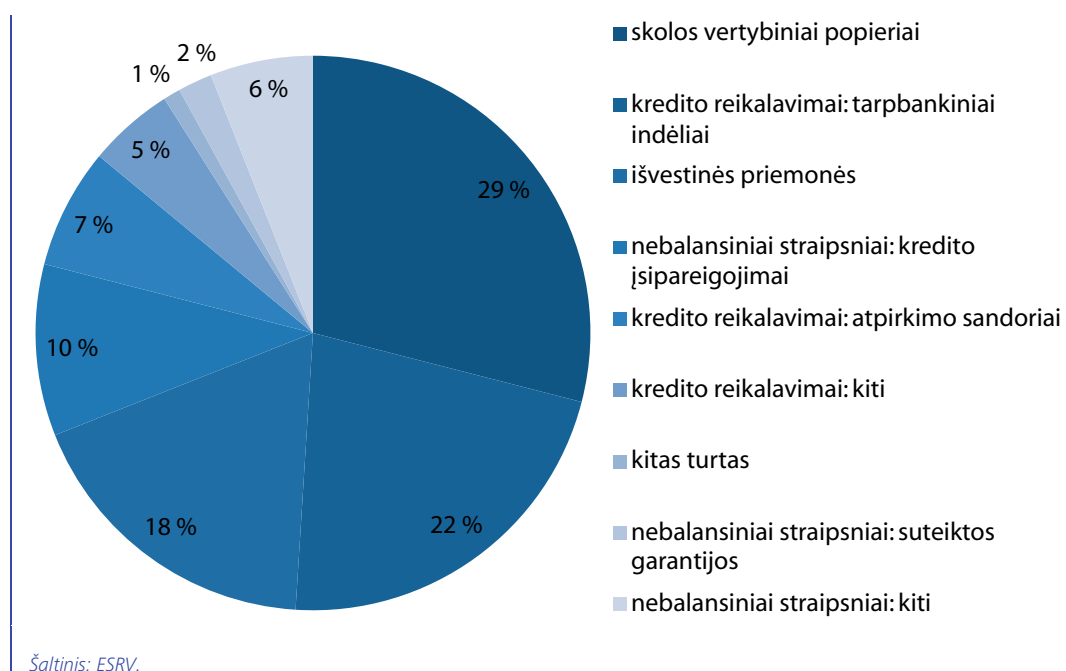
Tarpusavio priklausomybė tarpbankinėje rinkoje

Padedama PTK Analizės darbo grupės, 2012 m. ESRV toliau analizavo ES tarpbankinę sistemą, siekdama įvertinti jos atsparumą. Šiuo tikslu 2011 m. pabaigoje ESRV surinko detalius duomenis apie 53 didelių ES bankų abipuses pozicijas. Nepaisant to, kad šie detalūs duomenys buvo surinkti mažesnio tarpbankinio aktyvumo laikotarpiu, pagal juos galima susidaryti aiškesnį tarpusavio priklausomybės vaizdą, kuris nesusidarytų naudojant suvestinius ar vidurkio duomenis. Šiame duomenų rinkinyje pozicijos pagal priemonę buvo išskaidytos į turtą (suskirstytą į kredito reikalavimus, skolos vertybinius popierius ir kitą), išvestines priemones ir kitas nebalansines pozicijas, toliau skaidant pagal likutinį terminą (neterminuotieji, vienos nakties, iki 1 m. ir nuo 1 m.). Projekto metu gauti keturi svarbūs rezultatai.

Pirmiausia, imties bankų nurodytos tarpbankinės pozicijos (įskaitant nebalansinius straipsnius) sudarė apie 1,7 trln. eurų, o tai sudaro 6 proc. viso turto, arba 160 proc. I lygio kapitalo. Tarpbankinis turtas sudaro truputį mažiau nei du trečdalius visų tarpbankinių pozicijų, o likęs trečdalis po lygiai tenka išvestinėms priemonėms ir nebalansinėms pozicijoms. 16 pav. pavaizduotas visas tarpbankinių pozicijų išskaidymas pagal priemones.

16 pav.

Tarpbankinės pozicijos 2011 m. pabaigoje, išskaidytos pagal priemonės rūšį

Antra, ES tarpbankinei rinkai būdingos artimos sąsajos tarp didžiausių bankų. Tinklas taip pat labai tankus, o labiausiai susijusi įstaiga turi ryšius su visais bankais, išskyrus tris bankus. Kiekvienas bankas yra „artimas“ kitiems imties bankams ta prasme, kad užtenka tik kelių abipusių pozicijų, kad būtų pasiektas kiekvienas imties bankas. Šie duomenys yra iš dalies susiję su duomenų rinkinių pobūdžiu, kadangi jie apėmė 53 didžiausius ES bankus. Nacionaliniai duomenų rinkiniai, atvirkščiai, apima visą nacionalinę bankų sistemą. Taip analizuojant šiuos duomenų rinkinius paprastai padaroma išvada, kad bankų sistemos struktūrai būdinga telktis aplink kelių pagrindinių įstaigų, kurios yra glaudžiai susijusios su likusia bankų sistema („periferija“), grupe.

Trečia, hipotetinių kredito ir finansavimo įvykių poveikis tinklui galėtų būti reikšmingas, nes nė viena įstaiga nėra „nutolusi“ nuo kitų. Šio neigiamos įtakos plitimo sisteminis poveikis priklausytų nuo tarpbankinių pozicijų dydžio. Tačiau šis artimumas taip pat rodo, kad tarpbankinė veikla galėtų būti lengvai nukreipta į patikimą pakaitalą, jei žlugtų tam tikras bankas, o tai yra sisteminės rizikos požiūriu teigiamas dalykas. Vis dėlto keli bankai išsiskiria kaip sistemiškai svarbūs veiklos, kontrolės ir nepriklausomumo požiūriu.

Ketvirta, simuliuojant nepalankiausių sąlygų scenarijus buvo tiriamas galimas neigiamos įtakos išplitimas ES bankų sistemoje esant mokumo ir finansavimo problemoms. Buvo daroma prielaida, kad pradinis sukrėtimas yra bendras išorinis sukrėtimas, lemiantis 1–4 % bankų ne tarpbankinio turto nuostolį dėl skolininko įsipareigojimų neįvykdymo. Be to, taip pat buvo daroma prielaida, kad atskiri bankai neįvykdys savo įsipareigojimų, todėl nuostolių patirs įsipareigojimų nevykdančio banko kreditoriai, o numanomi nuostoliai pagal skirtingus scenarijus sudarys nuo 0 iki 100 %.

Pagal sudėtingą, bet tikėtiną lyginamąjį nepalankiausių sąlygų scenarijų (pagal kurį bendras nuostolis sudarė 1 %, o išskirtinis nuostolis dėl įsipareigojimų neįvykdymo sudarė 45 %), nė vienas bankas nenustojo vykdyti savo įsipareigojimų dėl kito banko įsipareigojimų neįvykdymo, tačiau kai kurie bankai patyrė nemažų nuostolių. Be to, bankai, kurių galimas poveikis sukeltų didžiausius nuostolius likusiai sistemai, buvo tie, kurie turi aukščiausią kredito reitingą, o tai reiškia, kad tokio neigiamos įtakos išplitimo įvykio tikimybė yra maža. Tačiau bankų sistemos pažeidžiamumas dėl galimo neigiamos įtakos išplitimo didėja ne tiesiniu būdu, didėjant bendro sukrėtimo mastui.

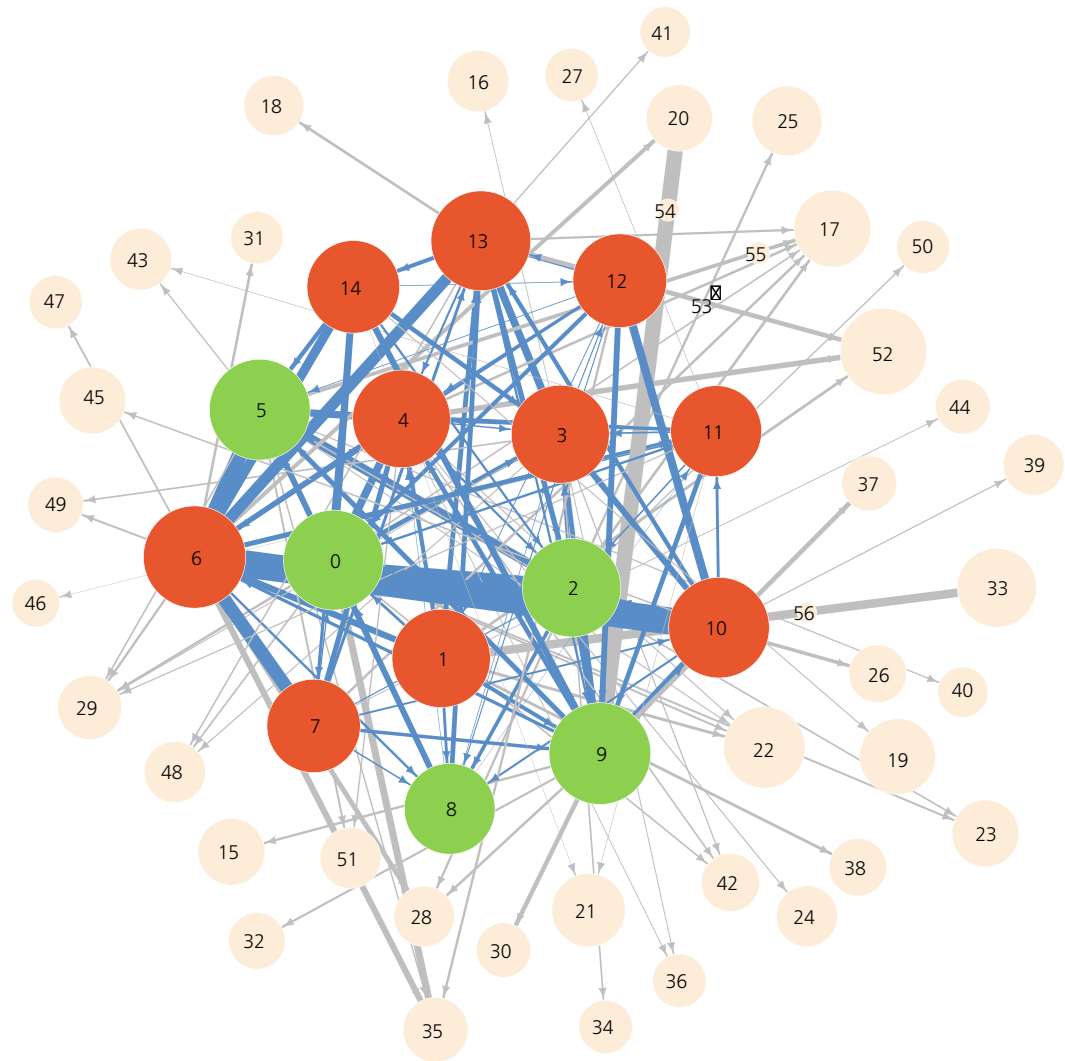
Tarpusavio priklausomybė kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinkoje

Kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinka ypač patraukė politikos kūrėjų dėmesį Graikijos obligacijų apsikeitimo programos, dar vadinamos Privačiojo sektoriaus iniciatyva, kontekste. Tuo pačiu metu buvo susirūpinta, kad su Graikijos obligacijomis susijęs kredito įvykis turėtų destabilizuojantį poveikį ES finansų sistemai ir neigiama įtaka išplistų į kai kuriuos kitus svarbius rinkos segmentus. Atsižvelgdama į tai, 2012 m. pradžioje ESRV sukūrė bendrą PTK / PMK ekspertų grupę, kurios užduotis buvo kartu su EVPRI patyrinėti neigiamos įtakos išplitimo kanalus kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinkoje. Toliau pateikiamos kelios pagrindinės išvados.

Pirma, 800 rinkos dalyvių ir daugiau nei 3 500 abipusių ryšių turinti (2012 m. sausio mėn. duomenimis) ES kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinka yra didelė

17 pav.

15-10 metodas sisteminiams dalyviams nustatyti

Šaltiniai: DTCC ir ESRV skaičiavimai.

ir sudėtinga. Antra, veikla kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitos sandorių rinkoje koncentruojama daugiau sandorio šalių lygiu ir mažiau – pagrindinių subjektų lygiu. ES kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitos sandorių rinka koncentruojasi apie 15 į bankus panašių pasaulinių išvestinių priemonių dilerių, kurie prekiauja daugumos pagrindinių subjektų skolos priemonėmis.

Dešimt didžiausių abipusių kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitos sandorių grynųjų pardavėjų (pirkėjų) yra įtraukti į FSV pasaulinių sistemškai svarbių bankų (PSSB) sąrašą. Vidutinis rinkos dalyvis, atvirkščiai, prekiauja mažiau nei 20 pagrindinių subjektų skolos priemonėmis ir yra susijęs su maždaug 10 sandorių šalių. Siekama nustatyti kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitos sandorių rinkos tinklo struktūrą, ekspertų grupė naudojo *Duffie* būdą sisteminės

rizikos pozicijoms išmatuoti, sutelkdama dėmesį į 15 didžiausių sandorių šalių ir 10 didžiausių jų pozicijų²³.

17 pav. parodyta, kad tarp pagrindinių prekeivių dauguma (10) bendrai turi grynąją pardavimo poziciją²⁴. Daugelis antrojo lygio sandorių šalių yra susijusios su keliais iš 15 didžiausių subjektų. Be to, 15 didžiausių subjektų turi dideles abipuses grynąsias pozicijas (daugiašalė užskaita įtraukiama pagrindinių subjektų lygiu).

Trečia, kai kurios nebankinės įstaigos (pavyzdžiui, turto valdytojai, rizikos draudimo fondai) vaidina svarbų vaidmenį kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinkoje. Šios įstaigos dažniausiai yra apsaugos pirkėjai, o ne rinkos formuotojai. Todėl jų rizikos mažinimo poreikiai daugiausia priklauso nuo sandorio šalies kredito rizikos, kurią jos patiria vykdydamos sandorius su pagrindinių prekeivių grupe.

Ketvirta, neigiamos įtakos dėl valstybės kredito įvykio plitimas paprastai vyksta per bankų vyriausybės obligacijų pozicijas, o ne per jų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių pozicijas. Vertinant šalių požiūriu, šalies bankai paprastai turi dideles vyriausybės obligacijų pozicijas, o užsienio bankai paprastai yra labiau pažeidžiami dėl susijusių jų vyriausybės obligacijų pozicijų nuostolių. Pagrindinis pažeidžiamumas yra susijęs su reikalavimu pateikti įkaitą susijusioms keliais ryšiais pozicijoms.

Galiausiai, pagrindinių rinkos dalyvių turimų bendrųjų (ir grynąjų) pozicijų didelė suma, palyginti su jų kapitalu, kai kuriais atvejais galėtų sukelti reikšmingus domino tipo neigiamos įtakos plitimo efektus. Pavyzdžiui, iš viešai skelbiamų duomenų matyti, kad kai kurių didžiųjų bankų grynosios pozicijos sudaro iki daugiau nei trečdaliu jų kapitalo.

Todėl apskritai galima teigti, kad labiau tikėtina, jog tarpusavio priklausomybės požiūriu neigiamos įtakos plitimas yra susijęs su netiesioginiais ryšiais, kaip antai bendros pozicijos ar vienalaikės įkaito vertės išlaikymo prievolės, o ne su tiesioginiais abipusiais sutartiniais ryšiais tarp rinkos dalyvių. Taigi, ESRV nuomone, reikia labiau sutelkti dėmesį į rizikos, susijusios su netiesioginiais neigiamos įtakos plitimo kanalais, o ne su kanalais, pagrįstais tiesioginiais sutartiniais ryšiais, stebėseną ir mažinimą, kadangi pastaruoju atveju potenciali sisteminė rizika yra mažesnė.

2.2.2. Šešėlinės bankininkystės sektorius / vertybinių popierių finansavimo sandoriai

2012 m. ir 2013 m. pradžioje, vykdydama darbus, skirtus šešėlinės bankininkystės veiklos keliamai rizikai ir pažeidžiamumui nustatyti, ESRV ėmėsi svarbių žingsnių, siekdama geriau suvokti ir stebėti riziką, susijusią su vertybinių popierių skolinimo ir atpirkimo sandoriais, dažnai vadinamais vertybinių popierių finansavimo sandoriais (VPFS). Su VPFS susijusį darbą vykdė ESRV darbo grupė, padedant Analizės darbo grupei.

23 Žr. Duffie D. „Systemic risk exposure: a 10-by-10-by-10 approach“, in Brunnermeier M. K. and Krishnamurthy A. (eds.) *Risk Topography: Systemic Risk and Macro Modeling*, NBER, University of Chicago Press, Chicago, 2013.

24 Raudoni mazgai (grynieji parduotojai) ir žali mazgai (grynieji pirkėjai) centre reiškia 15 didžiausių sandorių šalių kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių rinkoje, kai sandorių šalys suskirstytos pagal bendrą tariamą poziciją. Kiekvienam iš šių 15 prekeivių paveiksle parodyta jų 10 didžiausių abipusių grynojo pardavimo pozicijų. Kiekvieno mazgo dydis yra proporcingas atitinkamos bendrosios pozicijos logaritmui. Kiekvieno ryšio dydis yra proporcingas jo parodomoms grynosios pozicijos logaritmui. Didelės grynosios pozicijos tarp 15 didžiausių prekeivių parodytos mėlynai.

Su VPFS susijusio darbo apžvalga pagal veiklos rūšis

Šaltinis: ESRV.

Pirmame šio darbo etape darbo grupė nustatė potencialius su VPFS susijusios sisteminės rizikos šaltinius. Įprastomis sąlygomis VPFS yra mažos rizikos priemonės, kurios didina vertybinių popierių rinkų ir pinigų rinkų likvidumą ir galimai mažina atsiskaitymo riziką. Šiomis priemonėmis naudojasi įvairūs rinkos dalyviai: kredito įstaigos, pensijų fondai, draudimo bendrovės, turto valdytojai, makleriai, dileriai ir investicinės bendrovės. Makroprudenciniu požiūriu VPFS rinkoje yra galimi keli didžiausi rizikos šaltiniai. Tai yra i) visos sistemos svarto didinimas; ii) procikliniai veiksniai ir greitas pigus išpardavimas; iii) terminų ir likvidumo pakeitimas dėl pakartotinio nepiniginio įkaito panaudojimo; iv) terminų pakeitimas dėl vertybinių popierių skolinimo pinigų reinvestavimo; v) tarpusavio priklausomybė ir neigiamos įtakos plitimo kanalai; vi) koncentracijos rizika ir vii) netinkama įkaito vertinimo praktika²⁵.

Antrame etape darbo grupė sutelkė dėmesį į reikšmingų informacijos apie vertybinių popierių skolinimą ir atpirkimo sandorius spragų šalinimą. Iš tiesų šiuo metu turima informacija neleidžia išsamiai stebėti ir įvertinti su VPFS susijusios rizikos makroprudenciniu aspektu. Be to, jos nepakanka išsamiai analizei, kuri reikalinga, kad politikos kūrėjai galėtų imtis tinkamų veiksmų ir laiku su šia rinka susijusiai rizikai sumažinti. Kad tai ištaisytų, ESRV daugiausia prisidėjo kuriant tinkamą šios rinkos stebėjimo ES sistemą. ESRV taip pat buvo naudingas tolesnis FSV darbas šiuo klausimu globaliniu aspektu.

ESRV šioje srityje dirbo trimis kryptimis (žr. 18 pav.). Pirmą darbo kryptį apėmė priežiūros informacijos apie VPFS suderinimą ir patobulinimą bendresne prasme, o antra ir trečia darbo kryptys buvo konkretnės ir sutelktos į dvi bendras VPFS rinkoje taikomas praktikas, t. y. pakartotinį nepiniginio įkaito panaudojimą ir piniginių įkaito reinvestavimą. Priežiūros institucijoms teikiama informacija apie šias dvi praktikas yra ypač menka, nepaisant jų svarbos masto požiūriu ir jų galimo poveikio finansiniam stabilumui.

Geresnės VPFS rinkos stebėsenos sistemos link

Nagrinėjamu laikotarpiu ESRV prisidėjo kuriant Europos VPFS makroprudencinę sistemą, kurią taikant bus galima nuosekliau įvertinti riziką įvairiose ES valstybėse narėse. Politikos kūrėjai

²⁵ Su VPFS susijusios galimos rizikos aprašymą rasite „Strengthening Oversight and Regulation of Shadow Banking – A Policy Framework for Addressing Shadow Banking Risks in Securities Lending and Repos“, FSB consultative document, 18 November 2012 (http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_121118b.pdf).

visame pasaulyje šiuo metu diskutuoja, kaip pagerinti prieinamą informaciją apie vertybinių popierių skolinimą ir atpirkimo sandorius. Makroprudenciniu požiūriu labai svarbu, kad kompetentingos institucijos galėtų gauti informaciją, reikalingą su VPFS rinka susijusiai rizikai įvertinti.

Šiuo atžvilgiu ESRV nereguliuojame straipsnyje aprašo žingsnių, kurių imsis, seką – nuo rizikos nustatymo, rodiklių ir duomenų, reikalingų tai rizikai įvertinti, aprašymo ir įvairių būdų tai informacijai surinkti iki tinkamiausio stebėsenos būdo nustatymo²⁶. Padaryta pagrindinė išvada, kad sandoriais pagrįstų duomenų rinkimas per sandorių duomenų saugyklą būtų geresnis metodas už kitus (kaip antai atskaitomybė reguliavimo institucijoms ar rinkos apžvalgos). Nors pripažįstamos kliūtys, kurias reikėtų įveikti siekiant sukurti tokią sandorių duomenų saugyklą, šioje srityje atliktas darbas taip pat turėtų suteikti politikos kūrėjams stiprų stimulą šias kliūtis nugalėti.

Informacijos apie riziką, susijusią su pakartotiniu įkaito panaudojimu ir piniginio įkaito reinvestavimu, ir šios rizikos įvertinimo tobulinimas

Dalyvaujant VPFS finansų įstaigoms reikia nepiniginio įkaito. Pakartotinis įkaito panaudojimas sukuria ryšių tinklą tarp finansų įstaigų įvairiuose rinkos segmentuose, įskaitant bankus ir nebankines finansų įstaigas, taip sukuriama sudėtinga „įkaito grandinė“. Vienai įstaigai nutraukus sandorį, tai gali paskatinti kitas įstaigas nutraukti sandorius, todėl gali prasidėti greitas ir pigus įkaito išpardavimas, darantis poveikį visai finansų sistemai. Sukrėtimų sklidimą finansų sistemoje gali palengvinti silpnėsių finansų įstaigų buvimas įkaito grandinėje, įskaitant ne bankus, kurie turi mažesnę pajėgumą absorbuoti sukrėtimus.

Pakartotinis nepiniginio įkaito panaudojimas, t. y. kai rinkos dalyviai kelis kartus panaudoja tą patį vertybinį popierių kaip įkaitą skirtingiems VPFS, taip pat gali padidinti svertą visos sistemos tarpininkavimo grandinėje. Be to, jis gali paskatinti prociklinę dinamiką finansų sektoriuje. Gerais laikais rinkos dalyviai labiau linkę leisti sandorių šalims pakartotinai panaudoti įkaitą, o tai didina rinkos likvidumą ir mažina kapitalo sąnaudas. Tačiau esant nepalankioms rinkos sąlygoms dėl pakartotinio įkaito panaudojimo sudėtingiau atšaukti sandorius. Todėl rinkos dalyviai tampa jautresni sandorio šalies rizikai ir yra nelinkę leisti pakartotinai panaudoti įkaitą, taip prisidėdami prie ir taip įtemptų likvidumo sąlygų. Šiuo atveju svarbu turėti aiškų visos rinkos įkaito pozicijų koncentracijos vaizdą.

Vertybinių popierių skolinėjams reinvestuojant gautą piniginių įkaitą didinamos likvidumo problemos esant nepalankioms rinkos sąlygoms, sukuriama naujas palūkanų normų rizikos, kredito rizikos ir išpirkimo terminų neatitikimo lygmuo. Ši rizika tampa didesnė, jei skolinėjai veikia savo klientų vardu (kurie išlieka įkaito naudos gavėjais), bet neteikia apsaugos nuo nuostolių, todėl sandorių šalims sunku tinkamai nustatyti atitinkamos rizikos kainą, o skolinėtojų prisiimama rizika didėja. Be to, skolinėjai gali reinvestuoti piniginių įkaitą į savo pobūdžiu labiau neskaidrias jungtines lėšas, o ne į atskiras sąskaitas. Tai galėtų paskatinti klientus „pasitraukti“, kai rinkose kyla spaudimas. Kaip ilgos kredito tarpininkavimo grandinės dalis, piniginio įkaito reinvestavimas gali sukurti neigiamų šalutinių poveikių ne vien šalims, dalyvavusioms pirminiame

26 Žr. „Towards a monitoring framework for securities financing transactions“, *Occasional Paper Series*, No 2, ESRB, March 2013 (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/occasional/20130318_occasional_paper.pdf).

sandoryje. Be to, tokiuose sandoriuose dalyvaujantiems ne bankams nėra taikomas toks pats reguliavimas kaip bankams ir jie neprivalo stebėti susijusios rizikos.

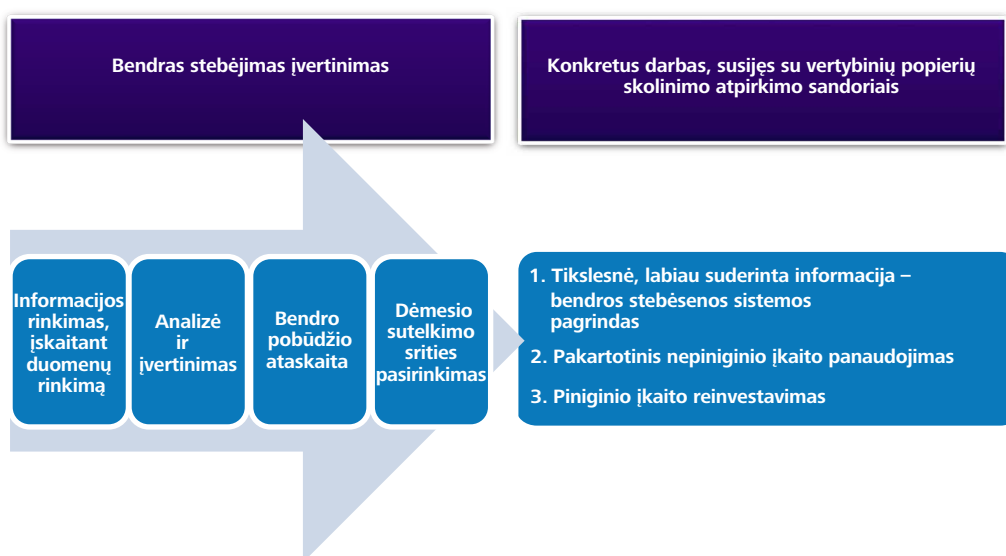
Šiuo metu nėra jokios stebėsenos sistemos, kuri padėtų ES priežiūros institucijoms tinkamai nustatyti sisteminės rizikos, susijusios su pakartotiniu nepiniginio įkaito panaudojimu ir piniginio įkaito reinvestavimu, susidarymą. FSV paskelbė konsultacinį dokumentą su pasiūlymais dėl to, kaip kurti šių rinkos praktikų stebėsenos sistemas. ESRV, remdamasi FSV pasiūlymais, dirba šiuo atžvilgiu, pristatydama konkrečias priemones, padedančias aptikti sisteminę riziką, kylančią dėl šių praktikų Europos kontekste. Vykdydama šį darbą ESRV išsiaiškino privačių suinteresuotųjų asmenų požiūrį konfidencialiose apskritojo stalo diskusijose bei rašytiniu konsultacijų būdu. Ji taip pat atliko vienkartinį duomenų surinkimo darbą, kad įvertintų riziką, siūlomų priemonių tinkamumą ir padėtų atlikti galimų reguliavimo priemonių sąnaudų ir naudos analizę.

Bendra stebėseną ir dialogą – įvairių rūšių kompetencijos derinimas

ESRV yra pasiryžusi intensyviai dialogą dėl rizikos, susijusios su šešėlinės bankininkystės veikla, ir sukurti bendresnę šios veiklos stebėsenos sistemą²⁷. Siekiama ankstyvoje stadijoje identifikuoti bet kokią svarbią riziką, susijusius pokyčius ir pažeidžiamumo grėsmę, kylančius šešėliniame bankų sektoriuje, kuriuos reikėtų įvertinti makroprudenciniu požiūriu. Tam tikra prasme su VPFS susijęs darbas buvo tokio stebėsenos proceso rezultatas ir ESRV jį tęs toliau, kaip parodyta 19 pav.

19 pav.

Nuo bendros šešėlinės bankininkystės stebėsenos iki konkreto darbo dėl VPFS

Šaltinis: ESRV.

²⁷ Kaip pradinį tašką ESRV naudos FSV šešėlinės bankininkystės apibrėžimą (žr. „Shadow Banking: Strengthening Oversight and Regulation“, Recommendations of the Financial Stability Board, Financial Stability Board, 27 October 2011). Tai išsamiau paaiškinta 2012 m. gegužės 30 d. ESRV atsakyme į Europos Komisijos žaliąją knygą dėl šešėlinės bankininkystės (žr. http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/2012-05-30_ESRB_reply.pdf).

Atsižvelgiant į tai, kad ESRV yra atsakinga už ES finansų sistemos (įskaitant šešėlinio bankų sektoriaus) makroprudencinę priežiūrą, ji ypač gerai tinka vykdyti darbą VPFS srityje. Jos nariai yra iš visų finansų sektorių, taip pat iš makroprudencinės ir mikroprudencinės priežiūros institucijų bei nacionalinių centrinių bankų. Be to, ESRV gali pasinaudoti PMK akademinė kompetencija, kadangi PMK tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai prisideda prie darbo per įvairias ekspertų grupes. Šis skirtingų kompetencijų derinimas ir privačių suinteresuotų asmenų ir kitų ekspertų žinios buvo labai naudingi ne tik konkrečiam su VPFS susijusiam darbui, bet taip pat ir siekiant geriau suprasti šešėlinės bankininkystės keliamą riziką ir pažeidžiamumo grėsmę.

2.2.3. ES teisės aktų projektų makroprudenciniai aspektai

Nagrinėjamu laikotarpiu, kurdamą makroprudencinės politikos ES pagrindus, ESRV toliau vertino makroprudencinius aspektus ir jų reikšmę būsimuosiuose ES teisės aktuose. Visų pirma ji vadovavosi diskusijomis dėl trijų pagrindinių Europos sektorių teisės aktų projektų dalių, kurios būsimuoju laikotarpiu makroprudencinei priežiūrai turės didžiausią reikšmę intervencijos apimties požiūriu: i) CRD IV / CRR; ii) pasiūlymo dėl direktyvos „Omnibus II“²⁸ ir iii) ERIR, kuris buvo priimtas 2012 m. liepos mėn. ir įsigaliojo rugpjūčio mėn. ESRV atsakymai į reguliavimo konsultacijas, vykusias nagrinėjamu laikotarpiu, pateikti 1 intarpe.

28 Žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvų 2003/71/EB ir 2009/138/EB nuostatos dėl Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijos ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos įgaliojimų.

1 intarpas

ESRV atsakymai į konsultacijas nuo 2012 m. sausio mėn. iki 2013 m. balandžio mėn.

- 2012 m. kovo mėn. ESRV pateikė oficialius atsakymus į i) EBI konsultaciją dėl projekto, kuriuo įgyvendinami įstaigų priežiūros atskaitomybės reikalavimų techniniai standartai; ii) EBI konsultaciją dėl projekto, kuriuo įgyvendinami didelių pozicijų techniniai standartai; iii) EDPPi konsultaciją dėl pasiūlymo dėl kiekybinės atskaitomybės šablonų finansinio stabilumo tikslais.
- 2012 m. gegužės mėn. ESRV pateikė atsakymą į Europos Komisijos konsultaciją dėl šešėlinės bankininkystės, kaip dalį pasaulinių debatų dėl šio sektoriaus priežiūros ir reguliavimo. Savo atsakyme ESRV išreiškė savo pritarimą FSV šešėlinės bankininkystės apibrėžimui. Kalbant apie jos pačios darbą šioje srityje, pasakytina, kad ESRV pabrėžė poreikį sukurti bendradarbiavimo ir keitimosi duomenimis ES viduje ir su ne ES jurisdikcijomis sistema.
- Kalbant apie ERIR, pasakytina, kad ESRV 2012 m. liepos 31 d. pateikė EVPRI atsakymą į abi jos konsultacijas dėl reguliavimo techninių standartų projekto pagal ERIR 10 ir 46 straipsnius.

- Direktyvos dėl finansinių konglomeratų fundamentalios peržiūros kontekste ESRV 2012 m. rugpjūčio mėn. pateikė atsakymą į Europos priežiūros institucijų jungtinio komiteto konsultacinį dokumentą, daugiausia sutelkdama dėmesį į ESRV informacijos poreikius vykdant makroprudencinę priežiūrą.
- 2012 m. lapkričio mėn. ESRV pateikė atsakymą į Europos Komisijos konsultaciją dėl galimos indeksų, naudojamų kaip orientyrai finansinėse ir kitokiose sutartyse, reguliavimo sistemos. Konsultacijų imtasi dėl didėjančio susirūpinimo, kad orientacinės tarpbankinės palūkanų normos, kaip antai LIBOR ir EURIBOR, gali netiksliai atitikti tarpbankinio skolinimosi sąnaudas, taip išplėsdamos manipuliavimo galimybes. Sutelkiant dėmesį į makroprudencinius aspektus, ESRV atsakyme nagrinėjami tokie klausimai, kaip norimos orientyro savybės, orientyro patikimumo atkūrimas, didesnio skaidrumo tarpbankinėse rinkose poreikis ir galimo perėjimo prie naujo režimo valdymas.
- 2012 m. gruodžio mėn. ESRV pateikė atsakymą į Europos Komisijos konsultaciją dėl galimos finansų įstaigų, išskyrus bankus, gaivinimo ir pertvarkymo sistemos. ESRV išreiškė palaikymą konsultacijoje pateiktam pasiūlymui ir pateikė keletą savo pasiūlymų, kaip šią sistemą būtų galima sustiprinti, kad ji efektyviau mažintų riziką sisteminiam stabilumui krizinėse situacijose.

Daugiau informacijos žr. <http://www.esrb.europa.eu/pub/html/index.en.html>.

Kalbant apie CRD IV / CRR, pasakytina, kad ES Taryba 2013 m. kovo mėn. patvirtino kompromisinę teisinio teksto versiją, kurioje buvo suderintos mikroprudencinės ir makroprudencinės priemonės, kurios, atsižvelgiant į sistemos „Bazelis II“ antrąjį ramstį, buvo dažnai naudojamos savo nuožiūra. Makroprudencinės priemonės apima kelis pridėtinius kapitalo mokesčius (SSF) atsarga, sisteminės rizikos atsarga ir anticiklinė kapitalo atsarga), priemonę, apimančią nekilnojamojo turto rizikos svorius, ir konkrečią likvidumo priemonę, kuriomis siekiama konkrečių makroprudencinių tikslų. CRD taip pat išsaugotos nacionalinių priežiūros institucijų galios veikti savo nuožiūra pagal antrąjį ramstį nereguliuojamose srityse, taip pat ir makroprudencinės priežiūros tikslais. Be to, CRR numatytas naujas mechanizmas, kurį taikydamos nacionalinės priežiūros institucijos galės naudoti griežtesnes mikroprudencines priemones, kai pirmiau minėtos makroprudencinės priemonės bus nepakankamos mažinant makroprudencinę ar sistemine rizikas. Atsižvelgdama į šią raidą, ESRV šiuo metu koreguoja savo funkcijas, kad galėtų efektyviai panaudoti būsimų teisės aktų teikiamas galimybes.

ESRV taip pat atidžiai sekė diskusijas dėl naujojo draudimo bendrovių makroprudencinio režimo – direktyvos „Mokumas II“²⁹. Siūloma direktyva „Omnibus II“ bus pataisyta kai kurios direktyvos „Mokumas II“ nuostatos, kaip antai dėl ilgalaikių garantijos priemonių, kuriomis siekiama sumažinti kintamumą draudikų, turinčių ilgalaikių įsipareigojimų, balansuose ir apsaugoti ilgalaikius draudikus nuo laikinos trumpalaikės ekonominės įtampos. Šiuo metu aptariami mechanizmai yra i) pastovus prisitaikymas prie nerizikingos palūkanų normos, diskontuojant įsipareigojimus, kurie yra daugiau ar mažiau suderinti su tam tikru turtu (panaudojant suderinimo

29 Žr. 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II).

pritaikymą); ii) laikinas pritaikymas prie nerizikingos palūkanų normos, diskontuojant visus įsipareigojimus finansų rinkoje esant įtampai (tokie pritaikymai taip pat vadinami „anticikline premija“).

2012 m. ESRV atskleidė Europos Parlamentui, ES Tarybai ir Europos Komisijai savo susirūpinimą dėl galimų nenumatytų šių ilgalaikių garantijų priemonių (vadinamųjų ilgalaikių garantijų paketų) vidutinio laikotarpio pasekmių makroprudencinei politikai. ESRV dalyvavo rengiant EDPPI ilgalaikių garantijų paketo kiekybinio poveikio įvertinimą, kuris buvo atliktas 2013 m. pirmąjį ketvirtį. Konkrečiai ESRV padėjo EDPPI jai įvertinant paketo poveikį finansiniam stabilumui ir ar jis keltų sisteminę riziką.

Kalbant apie ERIR, pasakytina, kad ESRV 2012 m. liepos 31 d. pateikė EVPRI atsakymą į abi jos konsultacijas dėl reguliavimo techninių standartų projekto pagal ERIR 10 ir 46 straipsnius. Savo pirmame atsakyme dėl nefinansinių korporacijų atliekamos ne biržos išvestinių finansinių priemonių tarpuskaitos ESRV pateikė savo nuomonę, kad pagal ERIR siūlomą nefinansinių korporacijų turimų išvestinių priemonių režimą neadekvačiai įvertinamos dvi reikšmingos rizikos ES finansų sistemai³⁰. Pagal ERIR tos išvestinės priemonės, kurios yra susietos su nefinansinių korporacijų komercine ir išdo finansavimo veikla, neištraukiamos skaičiuojant tarpuskaitos ribą ir kažkodėl kvalifikuojamos kaip nerizikingos. ESRV mano, kad tai yra konceptualiai neteisinga ir kad tai galėtų lemti „neveiksmingai didelį apsidraudimo lygį“, o tai turėtų įtakos išsisiems rinkos segmentams. Be to, makroprudenciu požiūriu būtų geriau, kad nefinansinės korporacijos kiek įmanoma vykdytų savo ne biržos išvestinių finansinių priemonių tarpuskaitą per PSŠ, o ne naudotųsi panašiomis bankų paslaugomis, kadangi į bankų mokesčius gali būti neadekvačiai įskaičiuota su tokiais sandoriais susijusi rizika.

Savo antrame atsakyme ESRV patarė EVPRI dėl PSŠ įkaito tinkamumo sistemos³¹. Kalbant apie įkaito, kurį galima būtų laikyti labai likvidžiu, rūšis, pasakytina, kad ESRV pasiūlė EVPRI kriterijais pagrįstą požiūrį pakeisti keletu aspektų. ESRV taip pat pasiūlė taikyti tarpuskaitos narių pateikto įkaito naudojimo limitus, siekdama riboti tarpusavio įkaito naudojimo riziką. Be to, ESRV pakvietė reguliariai peržiūrėti šiuos techninius standartus, kad juos būtų galima pritaikyti pagal tai, kaip su įkaitu susijusi struktūrinė raida veikia ES finansinį stabilumą, ir mažinti riziką, susijusią su įkaito pakeitimo paslaugomis. Be to, kalbant apie turto vertėms taikomas iš rinkos vertės išskaitomas dalis, pasakytina, kad ESRV savo atsakyme sutelkė dėmesį į dvi makroprudenciniu požiūriu susijusias sritis, t. y. procikliškumą ir per didelę priklausomybę nuo komercinių kredito reitingų. Galiausiai ESRV suabejojo, ar tinkama komercinių bankų garantijas naudoti kaip įkaitą, ir manė, kad jų naudojimas turi būti apribotas ir tokiam įkaitui turi būti taikoma mažesnė koncentracijos norma nei ta, kuri taikoma kitam tinkamam įkaitui.

30 Žr. Europos sisteminės rizikos valdybos 2012 m. liepos 31 d. Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai pateiktą konsultaciją dėl nefinansinių korporacijų naudojamų ne biržos išvestinių finansinių priemonių pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų 10 straipsnio 4 dalį (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/advice_article_10_en.pdf).

31 Žr. Europos sisteminės rizikos valdybos 2012 m. liepos 31 d. Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai pateiktą konsultaciją (ESRV/2012/3) dėl įkaito tinkamumo PSŠ pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų 46 straipsnio 3 dalį (http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/advice_article_46_en.pdf).

2.3. ESRV rizikos rodiklių lentelės kūrimas

Pagal ESRV reglamento 3 straipsnio 2 dalies g punktą, bendradarbiaudama su Europos priežiūros institucijomis, ESRV turi parengti „bendrus kiekybinius ir kokybinius rodiklius sisteminei rizikai nustatyti ir įvertinti“, t. y. ES finansų sektoriaus rizikos rodiklių lentelę. Tokios lentelės tikslas yra pateikti ESRV būtinas priemones bendrauti su finansine ir institucine bendruomene sisteminės rizikos klausimais ir įvykdyti atskaitomybės visuomenei reikalavimus. Baigus 2011 m. pradėtus rodiklių kūrimo darbus, t. y. tiek tinkamos rodiklio rūšies pasirinkimą, tiek veiksmingos rodiklių lentelės struktūros sukūrimą, 2012 m. rugsėjo mėn. buvo paskelbta pirmoji ESRV rizikos rodiklių lentelė³².

ESRV rizikos rodiklių lentelė kuriama aktyviai dalyvaujant ECB ir bendradarbiaujant su trimis Europos priežiūros institucijomis ir yra vienas iš informacijos šaltinių, Bendrosios valdybos įvertinamų diskusijose dėl finansų sistemos rizikos ir pažeidžiamumo. Rizikos rodiklių lentelė atnaujinama kas ketvirtį ir joje koncentruojamasi į šešių kategorijų riziką (žr. 2 lentelę) tiek sektorių, tiek visos sistemos požiūriu. Ją reikia vertinti kaip informacinę priemonę, kuria vadovujamasi toliau analizuojant sistemine riziką, t. y. ji nėra visapusiška ankstyvo įspėjimo sistema.

Rizikos lentelė skelbiama kartu su „Apžvalginėmis pastabomis“, kuriose glaustai apžvelgiama dabartinė rizika ir pažeidžiamumas, kuriuos rodo rodikliai. Ją taip pat papildo du priedai. 1 priede aprašoma rodiklių sudarymo metodika, o 2 priede pateikiamas kiekvieno rodiklio aprašymas ir trumpas rodiklių interpretavimo vadovas³³.

Nuo 2013 m. kovo mėn. ESRV rizikos rodiklių lentelė taip pat pateikiama ECB statistinių duomenų saugykloje³⁴, o tai leidžia vartotojams tuo pačiu metu pasiekti rizikos rodiklių lentelės duomenis ir metaduomenis, taip pat kitą susijusių statistiką. Tai buvo ECB atlikto su rizikos rodiklių lentele susijusio techninio darbo rezultatas, nes ECB turi ilgalaikę duomenų tvarkymo patirtį ir nusistovėjusius suderintus statistinių duomenų rinkinius. Teikdamas statistinę paramą ESRV, ECB taip pat yra atsakingas už reguliarių rizikos rodiklių lentelės atnaujinimą artimai bendradarbiaujant su ESRV sekretoriatu.

2 lentelė

Šešios rizikos kategorijos – ESRV rizikos rodiklių lentelėje

1. Tarpusavio ryšiai ir disbalansai
2. Makroekonominė rizika
3. Kredito rizika
4. Finansavimas ir likvidumas
5. Rinkos rizika
6. Pelningumas ir mokumas

32 Žr. <http://www.esrb.europa.eu/pub/rd/html/index.en.html>.

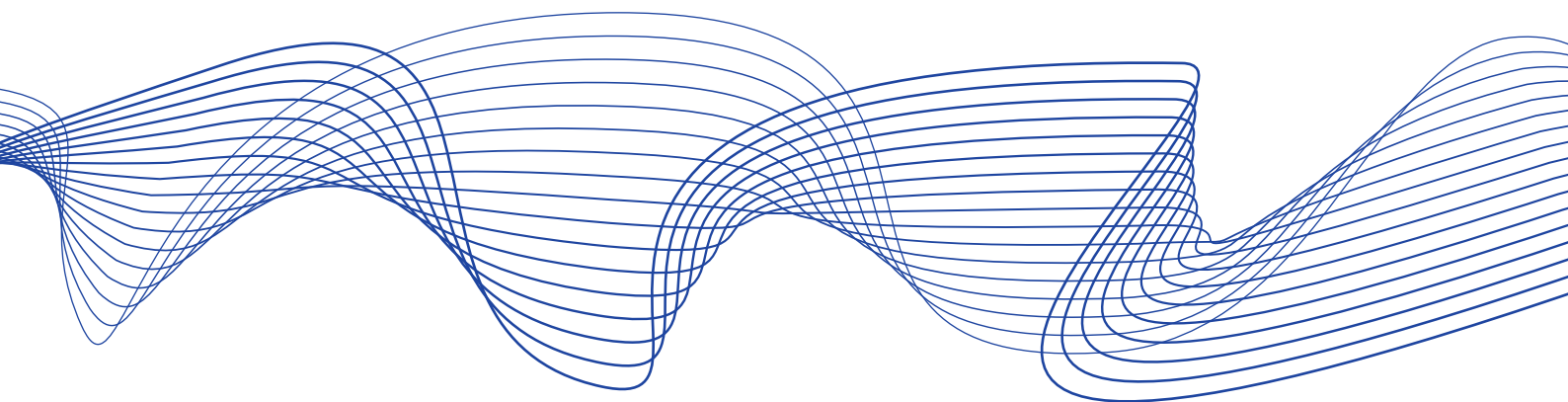
33 Žr. <http://www.esrb.europa.eu/pub/rd/html/index.en.html>.

34 Žr. <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003268>.

Atsižvelgdama į ES finansų sektoriaus rizikos kintamą pobūdį, ESRV taip pat sukūrė reguliarios rizikos rodiklių lentelės peržiūros (bent kartą per metus) procedūrą. Techninę informaciją teikia darbo grupė, susidedanti iš ekspertų iš kelių ESRV narių institucijų. Ateityje papildomais rodikliais numatoma parodyti pažeidžiamumą dėl tarpusavio priklausomybės ir šėšėlinės bankininkystės sektoriaus bei riziką, susijusią su finansų rinkos infrastruktūra.

3 skirsnis

Atskaitomybės ir įgyvendinimo užtikrinimas

Atskaitomybės ir įgyvendinimo užtikrinimas

3.1. ESRV kaip institucija

ESRV yra nepriklausomas organas, atsakingas už ES finansų sistemos makroprudencinę priežiūrą. Jos tikslas yra identifikuoti sisteminę riziką, vykdyti jos prevenciją ir ją mažinti, siekiant išsaugoti visos ES finansų sistemos stabilumą ir taip prisidėti prie sklandaus vidaus rinkos veikimo ir užtikrinti tvarią ekonomikos plėtrą ateityje. ESRV sudaro Europos finansų sistemos priežiūros makrolygio ramstį, o už mikrolygio ramstį – pavienių bendrovių ir įstaigų stabilumą – atsakingos Europos priežiūros institucijos (EPI), t. y. EBI, EDPPi ir EVPRI, jų Jungtinis komitetas ir kompetentingos ES valstybių narių mikroprudencinės priežiūros institucijos. Abiem šiais ramsčiais siekiama užtikrinti visos ES finansų sistemos veiksmingą priežiūrą. Pavyzdžiui, 2012 m. ESRV bendradarbiaujant su EPI buvo vykdomas EBI kapitalo testas, bendra kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsekitimo sandorių rinkos ir tarpusavio priklausomybės stebėseną (EVPRI) ir ilgalaikių garantijų paketo pagal direktyvą „Mokumas II“ poveikio įvertinimas (EDPPi).

Antraisiais savo veiklos metais ESRV toliau skatino tarptautinių institucijų ir makroprudencinę priežiūrą vykdančių institucijų bendradarbiavimą makroprudencijos klausimais visame pasaulyje, t. y. už ES ribų. ESRV aktyviai keitėsi informacija ir patirtimi su JAV finansinio stabilumo priežiūros taryba (FSPT). ESRV toliau stiprino bendradarbiavimą su tokiais tarptautinėmis organizacijomis, kaip FSV, TVF, Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK), TVPKO ir Tarptautinė draudimo įstaigų priežiūros asociacija (TDJPA). 2013 m. pradžioje ESRV dalyvavo TVF ES finansų sektoriaus įvertinimo programoje (FSJP). Be to, ji bendravo su ES privačiojo sektoriaus asociacijomis ir įvairiais rinkos dalyviais vykdydama rizikos stebėseną. ESRV ryšiai su akademinė bendruomene buvo daugiausia skatinami per PMK veiklą.

Vykdydama kasdienę veiklą ir įgyvendindama savo įgaliojimus, ESRV i) renka ir analizuoja svarbią ir reikalingą informaciją, ii) nustato sisteminę riziką ir klasifikuoja ją pagal prioritetus, iii) tais atvejais, kai ši sisteminė rizika laikoma reikšminga, teikia įspėjimus ir rekomendacijas dėl taisomųjų veiksmų. Įspėjimai skirti atkreipti dėmesį į sisteminę riziką, o rekomendacijose sutelkiamas dėmesys į politikos veiksmus, reikalingus sisteminei rizikai mažinti. Rekomendacijos ir įspėjimai gali būti skirti visai ES, vienai ar kelioms valstybėms narėms, vienai ar daugiau Europos priežiūros institucijų, vienai ar daugiau nacionalinių priežiūros institucijų. Taip pat rekomendacijos, susijusios su atitinkamais ES teisės aktais, gali būti skirtos Europos Komisijai. Įspėjimai ir rekomendacijos gali būti vieši ar konfidencialūs.

ESRV institucinę struktūrą sudaro Bendroji valdyba, Valdymo komitetas, Patariamasis mokslinis komitetas, Patariamasis techninis komitetas ir Sekretoriatas. Bendroji valdyba yra ESRV sprendimus priimančias organas. Jai pirmininkauja ECB pirmininkas Mario Draghi. Iki 2013 m. birželio pabaigos pirmasis ESRV pirmininko pavaduotojas yra Mervyn King, Anglijos banko valdytojas. Antrasis ESRV pirmininko pavaduotojas yra EPI Jungtinio komiteto pirmininkas, kuriuo šiuo metu yra Steven Maijoor, EVPRI pirmininkas. Bendrąją valdybą sudaro 65 nariai, taip

užtikrinant susijusių priežiūros institucijų dalyvavimą ir ESRV politikos patikimumą ir išsamumą. Kartu tai reiškia, kad Bendrosios valdybos posėdžiams būtinas atidus pasiruošimas. Todėl svarbų vaidmenį atlieka Valdymo komitetas, kurį sudaro 14 Bendrosios valdybos narių.

Be to, du patariamieji komitetai padeda ESRV, pirmininko prašymu teikdami konsultacijas. Vienas komitetas yra PTK, kurį sudaro aukšto rango atstovai iš institucijų ESRV narių, o antras komitetas yra PMK, kurį sudaro 15 nepriklausomų ekspertų ir PTK komiteto pirmininkas (šiuo metu Stefan Ingves, *Sveriges Riksbank* valdytojas). 2012 m. rugsėjo 1 d. André Sapir (buvęs pirmininko pavaduotojas) tapo PMK pirmininku, pakeisdamas Martin Hellwig, kuris buvo komiteto pirmininku nuo 2011 m. gegužės 1 d. Du pirmininko pavaduotojai yra Martin Hellwig ir Marco Pagano.

Sekretoriatas atlieka kasdienį ESRV darbą. ECB užtikrina ESRV sekretoriato darbą, teikdamas analitinę, statistinę, logistinę ir administracinę pagalbą. ESRV sekretoriato vadovas yra Francesco Mazzaferro, jo pavaduotojas – Andrea Maechler (nuo 2012 m. lapkričio mėn.). Kalbant apie išteklius, 2012 m. ECB paskyrė ESRV veiklai vykdyti 56,5 pagal visos darbo dienos ekvivalentą (VDDE) etato (iš jų 22 darbuotojai įdarbinti Sekretoriato ir 34,5 etato skirta kitiems pagalbiniais darbams atlikti). Tiesioginės ECB išlaidos sudarė 7,3 mln. eurų, prie kurių reikia pridėti netiesiogines išlaidas, susijusias su kitomis pagalbos paslaugomis, kuriomis bendrai naudojamosi su ECB (pvz., žmogiškieji ištekliai, IT, bendras administravimas). Per tą patį laikotarpį kitos institucijos ESRV narės suteikė apie 22 VDDE etatus analitiniam darbui ESRV grupėse ir ESRV pirmininkų pozicijose.

3.2. Atskaitomybė

ESRV, kaip nepriklausoma ES institucija ir pagal teisinius pagrindus, yra atskaitinga Europos Parlamentui (žr. ESRV reglamento 19 straipsnį). Todėl ESRV pirmininkas yra reguliariai kviečiamas į Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto posėdžius. Šie posėdžiai yra vieši ir juos galima sekti ESRV interneto svetainėje, kai skelbiamos įžanginės pirmininko kalbos. Kol kas įvyko keturi tokie posėdžiai – 2012 m. sausio 16 d., gegužės 31 d., spalio 9 d. ir 2013 m. vasario 18 d. Per pirmąjį posėdį, įvykusį 2012 m. sausio 16 d., ESRV pirmininkas Europos Parlamentui pagal ESRV reglamento 5 straipsnio 4 dalį pristatė, kaip ketina vykdyti savo pareigas pagal reglamentą. Per 2012 m. gegužės 31 d. posėdį ESRV pirmininkas Europos Parlamentui pristatė pirmąją ESRV metų ataskaitą³⁵, ji tuo pačiu metu buvo paskelbta ESRV interneto svetainėje. Įžanginis ESRV pirmininko žodis Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete buvo svarbi priemonė Europos Parlamento nariams pateikti naujausią informaciją apie sistemine riziką ir įžvalgas dėl ESRV dabartinės ir būsimos veiklos pagrindinių kryptių. ESRV taip pat siekė užtikrinti, kad jos politikos rekomendacijos, pateiktos šių posėdžių metu, siekiant informuoti Europos Parlamento narius apie jų loginį pagrindą, būtų viešos.

Be viešųjų posėdžių, ESRV pirmininkas pagal poreikį dalyvauja konfidencialiose uždaroje diskusijose dėl ESRV veiklos su Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto pirmininku ir pirmininko pavaduotojais. 2012 m. lapkričio 6 d. PMK pirmininkas ir pirmininko pavaduotojai apsikeitė nuomonėmis su Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto nariais dėl PMK darbo. Panašiai 2011 m. gegužės 10 d. buvo apsikeista nuomonėmis su PTK pirmininku dėl PTK darbo.

35 Žr. <http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/ar/2011/esrbar2011en.pdf>.

2012 m. ESRV taip pat tęsė darbus kuriant įvairių komunikacijos priemonių rinkinį, skirtą naudoti pagal poreikį, priklausomai nuo perteikiamos žinios ir tikslinės auditorijos. Be ESRV pirmininko įžanginių žodžių Ekonomikos ir pinigų politikos komitete, ESRV taip pat skelbia pranešimus spaudai kiekvieno Bendrosios valdybos posėdžio dieną, taip pat specialius pranešimus spaudai (pavyzdžiui, skelbiant rekomendaciją).

ESRV taip pat toliau rengė leidinių seriją, skirtą visuomenės supratimui apie sistemine riziką ir makroprudencinę priežiūrą gerinti. Šie ESRV svetainėje pateikiami leidiniai yra Makroprudenciniai komentarai, PMK ataskaitos ir Nereguliarūs straipsniai. ESRV nagrinėjamu laikotarpiu paskelbtų leidinių sąrašas pateiktas 2 intarpe. Šiuose leidiniuose išreikštos autorių nuomonės ir jos nebūtinai sutampa su oficialia ESRV pozicija.

2012 m. birželio mėn. Europos ombudsmenas apsilankė ESRV, vykdydamas ES agentūrų lankymo ir tolesnio organizacijų administracinės darbo kultūros plėtojimo programą. 2013 m. vasario mėn. jo pastabos buvo pateiktos ESRV. Pateikti pasiūlymai šiuo metu toliau svarstomi ir įgyvendinami.

2 intarpas

ESRV paskelbti komentarai, ataskaitos ir straipsniai nuo 2012 m. sausio mėn. iki 2013 m. balandžio mėn.

- „The ESRB at work – its role, organisation and functioning“, *Macro-prudential Commentaries*, No 1, 2012 m. sausio 29 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/commentaries/ESRB_commentary_1202.pdf
- „The macro-prudential mandate of national authorities“, *Macro-prudential Commentaries*, No 2, 2012 m. kovo 29 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/commentaries/ESRB_commentary_1203.pdf
- „Principles for the development of a macro-prudential framework in the EU in the context of the capital requirements legislation“, 2012 m. kovo 29 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/2012-03-29_CRR-CRD_letter.pdf
- „Money market funds in Europe and financial stability“, *Occasional Paper Series*, No 1, 2012 m. birželio 22 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/occasional/20120622_occasional_paper.pdf
- „Systemic risk due to retailisation?“, *Macro-prudential Commentaries*, No 3, 2012 m. liepos 12 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/commentaries/ESRB_commentary_1207.pdf
- „Forbearance, resolution and deposit insurance“, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 1, 2012 m. liepos 23 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1207.pdf

- „A contribution from the Chair and Vice-Chairs of the Advisory Scientific Committee to the discussion on the European Commission’s banking union proposals”, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 2, 2012 m. spalio 4 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1210.pdf
- „Lending in foreign currencies as a systemic risk”, *Macro-prudential Commentaries*, No 4, 2012 m. gruodžio 27 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/commentaries/ESRB_commentary_1212.pdf
- „Benefits of a standardised reporting of Pillar 3 information”, ESRB staff note, 2013 m. sausio 21 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/130121_ESRB_paper.pdf
- „Towards a monitoring framework for securities financing transactions”, *Occasional Paper Series*, No 2, 2013 m. kovo 18 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/occasional/20130318_occasional_paper.pdf
- „European banks’ use of US dollar funding: systemic risk issues”, *Macro-prudential Commentaries*, No 5, 2013 m. kovo 28 d.
http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/commentaries/ESRB_commentary_1303.pdf

3.3. ESRV peržiūra

De Larosière ataskaitoje, kuri lėmė tai, kad laikotarpiu nuo 2010 m. gruodžio mėn. iki 2011 m. sausio mėn. buvo įkurtos ESRV ir Europos priežiūros institucijos, pripažįstama, kad naująją ES finansų sistemos priežiūros sistemą reikia kurti palaipsniui ir kad gali prireikti ją peržiūrėti. Atitinkamai tiek ESRV reglamente, tiek Tarybos reglamente (ES) Nr. 1096/2010³⁶ numatyta peržiūra iki 2013 m. gruodžio 17 d.³⁷ Tokie patys terminai galioja EPI peržiūrai. Kadangi Europos Komisija išreiškė savo ketinimą pradėti peržiūrą iki 2012 m. pabaigos dėl darbo kuriant BPM, 2012 m. rugsėjo mėn. ESRV pradėjo pasiruošimą šiai peržiūrai.

Kad padėtų Bendrosios valdybos nariams rengiant ESRV indėlį į šią peržiūrą, buvo sukurta aukšto lygio grupė, susidedanti iš ECB pirmininko pavaduotojo Vítoro Constâncio, PTK pirmininko ir *Sveriges Riksbank* valdytojo Stefano Ingves ir PMK pirmininko André Sapiro.

Atsižvelgdama į išsamias konsultacijas su ESRV nariais – įskaitant 2012 m. spalio 29 d. seminarą dalyvaujant specialioms institucijų narių atstovams – grupė peržiūrėjo i) ESRV darbą sisteminės rizikos srityje (apimantį rizikos stebėseną, analitinius ir politikos rengimo procesus); ii) ESRV

36 Žr. 2010 m. lapkričio 17 d. Tarybos Reglamentą (ES) Nr. 1096/2010, kuriuo Europos centriniam bankui pavedami konkretūs uždaviniai, susiję su Europos sisteminės rizikos valdybos veikla.

37 Žr. ESRV reglamento 20 straipsnį, kuriame teigiama: „Europos Parlamentas ir Taryba, remdamiesi Komisijos ataskaita, ne vėliau kaip 2013 m. gruodžio 17 d. išnagrinėja šį reglamentą ir, gavę ECB bei EPI nuomonę, nusprendžia, ar reikia peržiūrėti ESRV misiją ir struktūrą. Jie visų pirma peržiūri ESRV pirmininko skyrimo arba rinkimų tvarką“ ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1096/2010 8 straipsnį, kuriame teigiama: „Remdamasi Komisijos ataskaita, Taryba ne vėliau kaip 2013 m. gruodžio 17 d. išnagrinėja šį reglamentą. Gavusi ECB ir Europos priežiūros institucijų nuomonę, Taryba nusprendžia, ar reikia šį reglamentą peržiūrėti“.

išorinius ryšius ir komunikacijos kanalus; iii) ESRV institucinę sandarą ir valdymą. Šiuo pagrindu 2012 m. gruodžio mėn. ji pateikė pirmąjį ataskaitos projektą, kuriame pateiktos rekomendacijos dėl galimų i) ESRV reglamento ir ii) procedūrų ir procesų, kurių reglamentas neapima, patobulinimų.

2012 m. gruodžio mėn. ES Tarybai pasiekus politinį susitarimą dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, „kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedamos specialios užduotys, susijusios su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika“, Bendrajai valdybai buvo pasiūlyta, kad grupė taip pat įvertintų galimus BPM padarinius ESRV³⁸.

3.4. Reakcijos į 2011 m. pateiktas rekomendacijas

Šiame metų ataskaitos skyriuje pateikiama informacija dėl tų ESRV rekomendacijų, kurios buvo priimtose iki nagrinėjamo laikotarpio, įgyvendinimo. Tai rekomendacijos dėl i) paskolų užsienio valiutomis³⁹; ii) kredito įstaigų finansavimo JAV doleriais⁴⁰; iii) nacionalinių valdžios institucijų makroprudencinių įgaliojimų⁴¹. Kad būtų lengviau objektyviai ir nuosekliai įvertinti, kaip subjektai, kuriems skirtos rekomendacijos, jų laikosi, ESRV parengė vadovą, kuriame aprašyta taikytina metodika. 2013 m. balandžio mėn. ją patvirtino Bendroji valdyba.

3.4.1. Rekomendacijų laikymosi vertinimo metodika

Nors ESRV viešosios rekomendacijos neturi tiesioginės saistomosios galios, vis dėlto joms taikomas principas „veik arba paaiškink“, pagal kurį subjektai, kuriems skirta rekomendacija, informuoja ESRV (ir Tarybą) apie veiksmus, kurių ėmėsi reaguodami į rekomendacijas, arba pateikia tinkamą paaiškinimą, kodėl rekomenduotų veiksmų nesiėmė. Tai veikia kaip ankstyvo įspėjimo mechanizmas, nesiimant formalesnių priemonių, ir suteikia pakankamai lankstumo, atsižvelgiant į proporcingumo principą. Skiriamosios linijos tarp i) rekomendacijų laikymosi; ii) tinkamo veiksmų nesiėmimo pateisinimo; iii) nepateisinto veiksmų nesiėmimo nustatymas yra jautrus dalykas, jis turi būti pagrįstas skaidriomis taisyklėmis⁴².

Įvertinimo procedūros pradžioje sukuriami įvertinimo grupė, kurioje sutelkiama kompetencija aukščiausiu galimu lygiu, tiek iš ESRV sekretoriato, tiek iš įvairių institucijų ESRV narių. Grupė surenka ir patikrina informaciją, kurią subjektai, kuriems skirta rekomendacija, pateikė savo ataskaitose. Atlikus įvertinimą, galiausiai pateikiamas atitikties reitingas, kuriuo apibendrinama:

- veiksmų, kurių imtasi, statusas (pavyzdžiui, įvykdyti, vis dar planuojami);

38 Pagal naujausios (ir galutinės) pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedamos specialios užduotys, susijusios su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika, versijos (2013 m. balandžio 16 d.) 4a straipsnį, kompetentingoms ir paskirtoms dalyvaujančių valstybių narių institucijoms, taip pat ir ECB, bus pavestos makrolygio rizikos ribojimo užduotys ir suteikti šioms užduotims vykdyti reikalingos priemonės.

39 2011 m. rugsėjo 21 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija (ESRV/2011/1) dėl paskolų užsienio valiutomis.

40 2011 m. gruodžio 22 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija (ESRV/2011/2) dėl kredito įstaigų finansavimo JAV doleriais.

41 2011 m. gruodžio 22 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija (ESRV/2011/3) dėl nacionalinių institucijų įgaliojimų makrolygio rizikos ribojimo srityje.

42 Pagal ESRV reglamento 17 straipsnį, jei atitinkama institucija nesiima pakankamų veiksmų, kiekvienos institucijos stebėsenos ataskaita pateikiama ne tik atitinkamai institucijai, bet taip pat ir ES Tarybai ir, kai reikia, atitinkamai EPI.

- jų turinys (esmė) (pavyzdžiui, ar jais – visiškai ar iš dalies – įgyvendinami rekomendacijos tikslai);
- jų tinkamumas (pavyzdžiui, ar, politikos požiūriu, įgyvendintus veiksmus palaiko palanki teisinė ir ekonominė aplinka bei atitinkami administraciniai ištekliai);
- rekomendacijos nesilaikymo rizika (pavyzdžiui, ar yra rizika, kad subjektas, kuriam skirta rekomendacija, galėtų nesilaikyti rekomendacijos);
- atsakymo išsamumas (pavyzdžiui, ar pateiktuose atsakymuose aptarti visi rekomendacijos elementai).

Tuo atveju, kai subjektai, kuriems skirta rekomendacija, pateikia tinkamą veiksmų nesiėmimo pateisinimą, jis taip pat įvertinamas pagal tam tikrus kriterijus, įskaitant išsamumą, kokybę ir turinį.

3.4.2. Skolinimas užsienio valiutomis

2011 m. rugsėjo mėn. ESRV pateikė rekomendaciją dėl skolinimo užsienio valiutomis, kuri pirmiausia buvo skirta nacionalinėms priežiūros institucijoms. ESRV nustatė keletą sisteminių grėsmių, susijusių su skolinimu užsienio valiutomis kai kuriose šalyse. Jis gali turėti neigiamos įtakos išplitimo tarp valstybių efektą. Rekomendaciją pateikti taip pat paskatino tikimybė, kad gali būti nesilaikoma nacionalinių priemonių.

Rekomendacijos, kurioje pateikiamos kelios atskiros rekomendacijos, tikslas buvo suvaldyti riziką, kylančią finansiniam stabilumui, taikant holistinį politikos metodą ir atsižvelgiant į įvairius rizikos komponentus. Kad būtų mažinama kredito rizika, rekomendacija siekiama pagerinti paskolų gavėjų supratimą apie riziką, susijusią su skolinimu užsienio valiuta, reikalaujant, kad jiems būtų pateikiama pakankama informacija apie tokią riziką ir užtikrinant, kad naujos paskolos užsienio valiuta būtų teikiamos tik tai paskolų gavėjams, kurie yra patikimi ir gebantys atlaikyti didelius valiutos kurso svyravimus. Šiuo atžvilgiu skatinama naudoti įmokos dydžio ir pajamų bei kredito sumos ir įkeisto turto vertės santykius (B rekomendacija). Jei skolinimas užsienio valiuta pradeda skatinti per didelį bendrą kredito augimą, reikėtų pasvarstyti apie griežtesnes arba naujas priemones (C rekomendacija).

Siekdamos spręsti netinkamo rizikos, susijusios su skolinimu užsienio valiuta, lygio nustatymo problemas, nacionalinės priežiūros institucijos turėtų reikalauti, kad finansų įstaigos įtrauktų šią riziką į savo vidinį rizikos lygio nustatymą (D rekomendacija) ir turėtų pakankamai kapitalo pagal sistemos „Bazelis II“ antrąjį ramstį (E rekomendacija). Be to, nacionalinės priežiūros institucijos turėtų atidžiai stebėti ir prireikus apsvarstyti galimybę taikyti finansavimo ir likvidumo rizikos, susijusios su skolinimu užsienio valiuta, apribojimus, skirti ypatingą dėmesį finansavimo šaltinių koncentracijai, turto ir įsipareigojimų valiutų ir terminų neatitikimams bei su tuo susijusiam rėmimuisi užsienio valiutos apsisikeitimo sandorių rinkomis (F rekomendacija). Valstybės narės taip pat turėtų prisidėti prie reguliacinio arbitražo prevencijos, taikydamos abipusiškumo principą kitų valstybių narių, kurios įgyvendino priemones, skirtas su skolinimu užsienio valiuta susijusiai rizikai riboti, atžvilgiu (G rekomendacija).

Subjektams, kuriems skirta rekomendacija, pirmasis terminas pateikti ataskaitas apie veiksmus, kurių ėmėsi, buvo 2012 m. birželio 30 d. Šis terminas buvo taikomas A rekomendacijai dėl paskolų gavėjų rizikos supratimo ir D rekomendacijai dėl vidaus rizikos valdymo.

A rekomendacija buvo skirta tiek nacionalinėms priežiūros institucijoms, tiek ES valstybėms narėms, o D rekomendacija buvo skirta tiktai nacionalinėms priežiūros institucijoms. Dėl A rekomendacijos vykdymo ataskaitas pateikė visi subjektai, kuriems skirta rekomendacija, išskyrus vieną (Nyderlandus). Dėl D rekomendacijos vykdymo ataskaitas pateikė visi 27 subjektai, kuriems skirta rekomendacija.

Antrasis terminas, 2012 m. gruodžio 31 d., buvo taikomas visoms rekomendacijoms (nuo A iki G). B rekomendacija dėl paskolų gavėjų kreditingumo, C rekomendacija dėl kredito augimo, E rekomendacija dėl kapitalo poreikio, F rekomendacija dėl likvidumo ir finansavimo ir G rekomendacija dėl abipusiškumo buvo skirtos nacionalinėms priežiūros institucijoms, o E rekomendacija taip pat buvo skirta EBI. Visi subjektai, kuriems skirtos rekomendacijos, pateikė ataskaitas. ESRV šiuo metu analizuoja ir vertina gautus atsakymus pagal vadove nustatytą procedūrą.

3.4.3. Finansavimas JAV doleriais

2011 m. gruodžio mėn. ESRV pateikė rekomendaciją dėl skolinimo JAV doleriais, kuri pirmiausia buvo skirta ES valstybių narių nacionalinėms priežiūros institucijoms. Kadangi finansavimo JAV doleriais rinkos turi didelę svarbą ES bankams, rekomendacija buvo pateikta siekiant išvengti bankų finansavimo įtampas, ypač vyravusios 2007–2008 m. ir 2010–2011 m., pasikartojimo. ES bankai, besiremiantys finansavimu JAV doleriais, šiais laikotarpiais tapo pažeidžiami, viena vertus, dėl terminų nesutapimo tarp ilgalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų JAV doleriais ir, kita vertus, dėl JAV pinigų rinkos fondų rizikos vengimo padidėjus rinkos įtampai.

Nacionalinių priežiūros institucijų buvo paprašyta informuoti ESRV apie veiksmus, kurių imtasi reaguojant į šią rekomendaciją, arba pateikti tinkamą neveikimo pagrindą iki 2012 m. birželio 30 d. Rekomendaciją tikėtasi įgyvendinti per santykinai trumpą laiką, atsižvelgiant į tai, kad ji buvo daugiausia susijusi su priemonėmis, skirtomis jau esamų priežiūros priemonių naudojimui sustiprinti, bet taip pat ir dėl to, kad bankai jau buvo ėmęsi veiksmų rizikai mažinti.

ESRV rekomendavo, kad nacionalinės priežiūros institucijos patobulintų savo stebėsenos veiksmus, kad ateityje ES kredito įstaigose nesudarytų per didelę finansavimo JAV doleriais rizika. Konkrečiai ji pareikalavo, kad jos atidžiai stebėtų terminų nesutapimą, finansavimo koncentraciją, valiutos apsiskeitimo sandorių JAV doleriais naudojimą ir pozicijas grupės viduje. Be to, joms buvo patarta skatinti kredito įstaigas imtis veiksmų iki tol, kol ši rizika pasiekia per didelį lygį, vengiant netvarkingo dabartinių finansavimo struktūrų atsakymo (A rekomendacija).

Kad padėtų ES kredito įstaigoms tapti atsparesnėms įtampai finansavimo JAV doleriais rinkose, ESRV taip pat rekomendavo, kad nacionalinės priežiūros institucijos reikalautų, jog ES bankai įtrauktų į savo finansavimo nenumatytas atvejais planus finansavimo JAV doleriais problemų sprendimo mechanizmus. Be to, buvo pareikalauta, kad nacionalinės priežiūros institucijos įvertintų šių planų įgyvendinamumą bankų sektoriaus lygiu. Jeigu šio įvertinimo pagrindu būtų nustatyta, kad egzistuoja panašios ir vienalaikės kelių bankų reakcijos krizės metu rizika, nacionalinės priežiūros institucijos turėtų apsparstyti galimybę imtis veiksmų, kad sumažintų galimą poveikį sisteminiu lygiu (B rekomendacija).

Iki 2012 m. birželio 30 d. ESRV gavo ataskaitas iš visų 27 nacionalinių priežiūros institucijų apie veiksmus, kurių imtasi reaguojant į A ir B rekomendacijas. Netrukus bus paskelbti ESRV įvertinimo rezultatai pagal vadove nustatytus principus.

3.4.4. Nacionalinių priežiūros institucijų makroprudenciniai įgaliojimai

2011 m. gruodžio mėn. ESRV patvirtino rekomendaciją dėl nacionalinių priežiūros institucijų makroprudencinių įgaliojimų. Ši rekomendacija nuo pirmų dviejų rekomendacijų skyrėsi dviem aspektais. Pirmą, ji buvo skirta tik ES valstybėms narėms, t. y. nacionalinių įstatymų leidėjams, ir, antra, ji buvo skirta atsparumui sisteminei rizikai didinti stiprinant makroprudencinę politiką, o ne vengiant konkrečių rizikų ar jas mažinant. Jai taip pat buvo būdingas organizacinis pobūdis, panašiai kaip neseniai priimtai Rekomendacijai ESRV/2013/1 (žr. 2.1.3 skirsnį).

Rekomendacijos ESRV/2011/3 pagrindinis tikslas buvo sukurti bendrą sistemą nacionalinėms makroprudencinę priežiūrą vykdančioms institucijoms ir ją sudarė penkios atskiros rekomendacijos. A rekomendacijoje apibrėžti makroprudenciniai tikslai, artimi makroprudenciniams tikslams, nustatytiems ESRV pagal ESRV reglamentą. Šie tikslai turėtų būti nacionalinių makroprudencinę priežiūrą vykdančių institucijų politikos rengimo gairėmis.

B rekomendacijoje valstybės narės buvo paragintos savo nacionaliniuose įstatymuose suteikti išskirtinius makroprudencinius įgaliojimus valdybai, sudarytai iš institucijų, kurių veiksmas daro esminį poveikį finansiniam stabilumui, arba vienintelei institucijai. Pastaruoju atveju institucija turėtų artimai bendradarbiauti su nacionalinėmis priežiūros institucijomis. Abiem atvejais nacionalinis centrinis bankas turėtų atlikti pagrindinį vaidmenį rengiant makroprudencinę politiką, o nacionalinė makroprudencinę priežiūrą vykdanči institucija turėtų bendradarbiauti tarpvalstybiniu lygiu, ypač su ESRV.

C rekomendacijoje buvo reikalaujama, kad būsimoms nacionalinėms makroprudencinę priežiūrą vykdančioms institucijoms būtų numatyta užduotis stebėti ir mažinti riziką bei suteiktos galios rinkti duomenis ir jais dalytis, nustatyti sistemiškai svarbias įstaigas ir struktūras, kaip antai sistemiškai svarbios finansų įstaigos, ir kontroliuoti makroprudencines priemones. D rekomendacijoje nacionalinėms makroprudencinę priežiūrą vykdančioms institucijoms patariama pateikti viešus ir neviešus pareiškimus dėl sisteminės rizikos ir numatyti, kad jos būtų atskaitingos nacionaliniams parlamentams, o jų darbuotojams būtų užtikrinta teisinė apsauga, jei jie veikė geranoriškai. E rekomendacijoje reikalaujama, kad nacionalinių makroprudencinę priežiūrą vykdančių institucijų veikla būtų nepriklausoma, kad organizacinės ir finansinės struktūros nekeltų pavojaus makroprudencinei politikai.

Rekomendacijoje ESRV/2011/3 subjektams, kuriems ji skirta, nustatyti du terminai ataskaitoms pateikti. Iki 2012 m. birželio 30 d. ES valstybės narės turėjo pateikti ESRV tarpinę ataskaitą, kurioje, tarp kitų dalykų, būtų išsamus pareiškimas dėl to, ar buvo įgyvendinti ar planuojami makroprudenciniai įgaliojimai. Visos valstybės narės pateikė ESRV tarpines ataskaitas iki 2012 m. birželio 30 d. Iki 2013 m. birželio 30 d. jos privalo pateikti savo galutines ataskaitas.

Santrumpos

Šalys

BE	Belgija	HU	Vengrija
BG	Bulgarija	MT	Malta
CZ	Čekija	NL	Nyderlandai
DK	Danija	AT	Austrija
DE	Vokietija	PL	Lenkija
EE	Estija	PT	Portugalija
IE	Airija	RO	Rumunija
GR	Graikija	SI	Slovėnija
ES	Ispanija	SK	Slovakija
FR	Prancūzija	FI	Suomija
IT	Italija	SE	Švedija
CY	Kipras	JK	Jungtinė Karalystė
LV	Latvija	JP	Japonija
LT	Lietuva	JAV	Jungtinės Amerikos Valstijos
LU	Liuksemburgas		

Kitos

BBPK	Bazelio bankų priežiūros komitetas
BPM	bendras priežiūros mechanizmas
BVP	bendras vidaus produktas
DBPF	draudimo bendrovės ir pensijų fondai
DKP	Direktyva dėl kapitalo poreikio
EBI	Europos bankininkystės institucija
ECB	Europos Centrinis Bankas
ECBS	Europos centrinių bankų sistema
ECON	Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas
EDPPI	Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija
EFPI	Europos finansų priežiūros institucijų sistema
EPI	Europos priežiūros institucija
EPM	Europos Parlamento narys
EPS	ekonominė ir pinigų sąjunga
ERIR	Europos rinkos infrastruktūros reglamentas
ES	Europos Sąjunga
ESRV	Europos sisteminės rizikos valdyba
EURIBOR	euro tarpbankinė palūkanų norma
EVPRI	Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija
FSJP	Finansų sektoriaus įvertinimo programa
FSPT	Finansinio stabilumo priežiūros taryba
FSV	Finansinio stabilumo valdyba
ITRO	ilgesnės trukmės refinansavimo operacija

KFI	kitos finansinės institucijos
KGTV	kintamoji grynoji turto vertė
KJNAS	kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandoris
KIPVPS	kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektas
LIBOR	Londono tarpbankinė palūkanų norma
MVĮ	mažos ir vidutinės įmonės
NCB	nacionalinis centrinis bankas
NETB	Nacionalinis ekonominių tyrimų biuras
NGTV	nuolatinė grynoji turto vertė
NK	nefinansinė korporacija
NPI	nacionalinė priežiūros institucija
NRRPI	nacionalinė riziką ribojančios priežiūros institucija
OTC	ne biržos
PFI	pinigų finansinė institucija
PMK	Patariamasis mokslinis komitetas
PRF	pinigų rinkos fondas
PSSB	pasaulinis sistemiškai svarbus bankas
PSŠ	pagrindinė sandorio šalis
PTK	Patariamasis techninis komitetas
RKP	Reglamentas dėl kapitalo poreikio
SSFĮ	sistemiškai svarbi finansų įstaiga
TDĮPA	Tarptautinė draudimo įstaigų priežiūros asociacija
TVF	Tarptautinis valiutos fondas
TVPKO	Tarptautinė vertybinių popierių komisijų organizacija
VPFS	vertybinių popierių finansavimo sandoris
VPPS	vienakryptis pinigų politikos sandoris

© Europos sisteminės rizikos valdyba

Adresas

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurtas prie Maino
Vokietija

Telefonas

+49 69 1344 0

Interneto svetainė

<http://www.esrb.europa.eu>

Faksas

+49 69 1344 6000

Visos teisės saugomos.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Šiame leidinyje paskutiniai duomenys pateikti 2013 m. balandžio 30 d.

ISBN 978-92-899-1003-3

ISSN 1977-5199 (online)

ES katalogo numeris DT-AA-13-001-LT-N (online)

